



BHARATI VIDYAPEETH'S
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE, KARAD
(Affiliated to Shivaji University, Kolhapur)



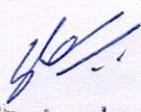
2.2: Catering to Student Diversity

2.2.1: *The institution recognises multiple intelligences of students and creates policies and programs for all kinds of learners.*

The institution assesses the learning levels of the students and organises special Programmes /policies for different levels of learners

Sample copy




I/C Principal
Bharati Vidyapeeth's
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE
KARAD.



BHARATI VIDYAPEETH'S
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE, KARAD
(Affiliated to Shivaji University, Kolhapur)



2.2: Catering to Student Diversity

2.2.1: The institution recognises multiple intelligences of students and creates policies and programs for all kinds of learners.

The institution assesses the learning levels of the students and organises special Programmes /policies for different levels of learners

Sample copy

The institution recognises multiple intelligences of students and creates policies and programs for all kinds of learners.

Yes, the institution recognizes multiple intelligences of students and creates policies and programs for all kinds of learners.

Students have multiple intelligences in variety of areas like – Academics, co-curricular, social, cultural, sports etc.

The institute conducts programs for all kinds of learners having multiple intelligences and provides them opportunities to display their talent.

For Slow learners - college conducts Remedial coaching, Bridge course, Intensive Study Programs

For advance learners – college encourage them to participate in Outdoor competitions like Moot Court, Mock Trial, Elocution, Essay writing, etc.

For Divyang students- Delnet facility is made available as well as Language also set up. Online Recorded lectures are also available for blind students, Lectures are also available on youtube

For Advance learners –

Participation in Outdoor competitions

Sample copy



Galaxy A52s 5G

Students participated and won Runner-up trophy at Moot Court Competition





Students participated and won second prize





CERTIFICATE OF MERIT

This is to certify that
BHARATI VIDYAPEETH'S YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE
 Karad, Maharashtra
 secured 5th position in
5th Dr. A P J Abdul Kalam International Socio-Legal Film Making Competition - 2021
 Organised by
 ProBono India in association with GNLU Legal Services Committee, GNLU, Gandhinagar
 Sponsored by Kamendu Joshi & Associates, Advocates, Corporate Attorneys & Legal Consultants
April 25, 2021 – Surat, Gujarat

Hardik Parikh

Dr. Hardik Parikh
 Asst. Professor of Law
 Convener – GNLU Legal Services
 Committee, GNLU Gandhinagar

Kalpesh Kumar L Gupta

Dr. Kalpeshkumar L Gupta
 Founder – ProBono India
 Surat, Gujarat
www.probono-india.in

Kamendu Joshi

Mr. Kamendu Joshi
 Managing Director & Founder
 Kamendu Joshi & Associates
 Ahmedabad, Gujarat



CERTIFICATE OF MERIT

This is to certify that
MAYUR MADHUKAR MANE

from Satara, Maharashtra
secured 5th position in

5th Dr. A P J Abdul Kalam International Socio-Legal Film Making Competition - 2021

Organised by

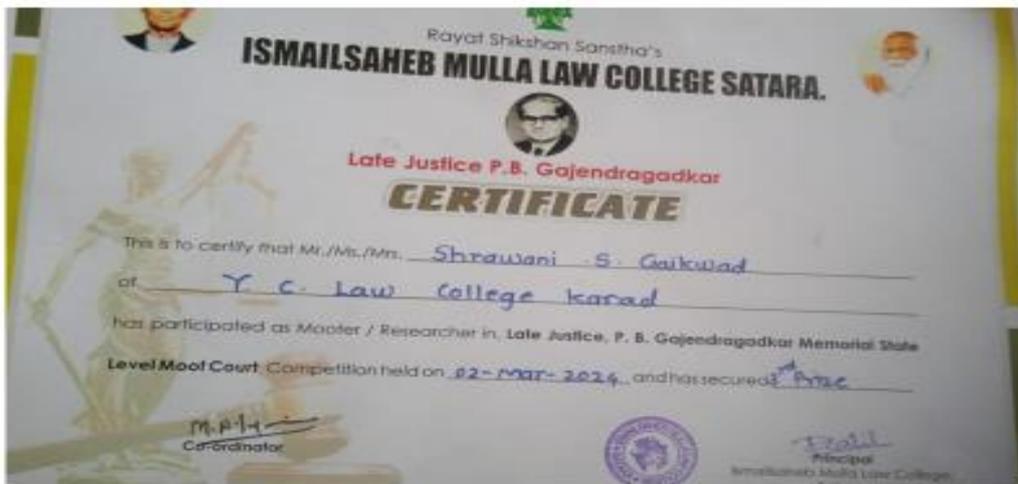
ProBono India in association with GNLU Legal Services Committee, GNLU, Gandhinagar
Sponsored by Kamendu Joshi & Associates, Advocates, Corporate Attorneys & Legal Consultants
April 25, 2021 – Surat, Gujarat

Dr. Hardik Parikh
Asst. Professor of Law
Convener – GNLU Legal Services
Committee, GNLU Gandhinagar

Dr. Kalpeshkumar L Gupta
Founder – ProBono India
Surat, Gujarat
www.probono-india.in

Mr. Kamendu Joshi
Managing Director & Founder
Kamendu Joshi & Associates
Ahmedabad, Gujarat







SHORT FILM MAKING COMPETITION

Video is available on Youtube link-

<https://youtu.be/p1KC8ioofa4?si=mXaSP0IYwHwO9Yci>

yclclibrary प्रो- बोनो इंडीया, व गुजरात नॅशनल लॉ युनिव्हर्सिटी यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात आलेला सहाव्या A.P.J अब्दुल कलाम आंतरराष्ट्रीय सोशल - लिगल फिल्म मेकिंग स्पर्धा 2022 , या स्पर्धेत भारती विद्यापीठाचे, यशवंतराव चव्हाण विधी महाविद्यालयाच्या ' *POCSO ACT' * या शॉर्टफिल्मचा देशात दुसरा क्रमांक आला असून या शॉर्टफिल्मचे दिग्दर्शन कु. सोनाली कांबळे यांनी केले व प्रोडक्शन उज्ज्वल धुमाळ यांनी केले तसेच यामध्ये महाविद्यालयातील मयुर माने ,यश पवार, आमिर मनेर, सायली भिसे, इशा ओसवाल, गणेश सावंत, द्वितेज वाघमोडे, विराज जांभळे , गायजी क्षिरसागर, पंकज तपासे, दुर्गा लोखंडे यांनी अभिनय केला. मिळालेल्या पारितोषिक बक्षीसामधून त्यांनी ग्रंथालयास पुस्तके भेट दिली या बद्दल महाविद्यालयातर्फे सर्वांचे पुन्हा एकदा अभिनंदन 🌸🌸🌸🌸🌸🌸



2.2: Catering to Student Diversity

2.2.1: *The institution recognises multiple intelligences of students and creates policies and programs for all kinds of learners.*

The institution assesses the learning levels of the students and organises special Programmes /policies for different levels of learners

For Slow learners –

For Slow learners - college conducts Remedial coaching, Bridge course, Intensive Study Programs

Remedial coaching (Intensive Study Programs)

Bridge course

Indoor activities

Sample copy

Remedial coaching (Intensive Study Programs)

Bharati Vidyapeeth's
Yashwantrao Chavan Law College, Karad

INTENSIVE STUDY PROGRAMME
Crash Course Report

The College has taken initiative to conduct 'Online crash course' on whole syllabus for the students of LL.B. III (Sem. V, VI) and NLC V (Sem. IX, X) AY -2019-20. The online crash course was conducted with due reason of 'Pandemic' of covid19.

Along with them back log and repeater students were also invited and attended these lectures. These lectures were scheduled in order to review the syllabus and to increase the passing percentage. The college had also taken initiative to conduct online lectures for all subjects so that the appearing students for Shivaji University Examination will have a fruitful result.

The crash course was organized as following:

Sr. No.	Date	Subject	Subject teacher	Students present
1.	23/9/2020	IPR	Adv. Shreyash Kolekar	42
2.	24/9/2020	IPR	Adv. Shreyash Kolekar	35
3.	25/9/2020	Cr.PC	Adv. Sanjeevani Suryawanshi	32
4.	25/9/2020	Cr.PC	Adv. Sanjeevani Suryawanshi	25
5.	29/9/2020	Law of Evidence	Asst. Prof. Bhakti Bhosale New Law College, Kolhapur	37
6.	14/10/2020	Labour Law II	I/c Principal Satish Mane	40
7.	15/10/2020	Taxation Law	I/c Principal Amit More (PDP Law College Phaltan)	42

Thus as per request of the students the college has taken the responsibility and played a vital role in revising the subjects which proved to be fruitful to all the students in their respective university examination. The Co-ordinator of this programme was Asst. Prof. Priety K. Ghatage-Deshmukh.


Satish H. Mane
I/c Principal



Bharati Vidyapeeth's
Yashwantrao Chavan Law College, Karad
Collaborative Teaching in Intensive Study Programme 2020-21
Pre-Law-V (Sem.IX) and LL.B. III (Sem V)
Time Table

Day and Date	Subject	Name of the Teacher	Unit Allotted	Time
Monday, 18 th January, 2021	Civil Procedure Code	Adv.Sanjevani Suryawanshi	Unit -I, II	9:00 to 11:00 am.
		Mr. Narendra Shinde	Unit - III, IV	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
Tuesday, 19 th January, 2021	Law of Evidence	Ms. Bhakti Bhosale	Unit - I, II, III	9:00 to 11:00 am.
		Mr. Uday Sawant	Unit -IV, V, VIII	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Adv. Mirje	Unit - VI, VII	2:00 to 4:00 p.m.
Wednesday, 20 th January, 2021	Labour Law	Mr. Satish mane	Unit -I, and III	9:00 to 11:00 am.
		Mrs. M.Y. Kale	Unit - II, IV, V	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mrs. Neelangi Kadam	Unit - VI, VII, VIII	2:00 to 4:00 p.m.
Thursday, 21 st January, 2021	Land Laws	Mr. Uday Sawant	Unit -I, II, III	9:00 to 11:00 am.
		Mrs. Aditi Desai	Unit - IV, V, VI	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Adv. Nirmala Patil	Unit - VII and VIII	2:00 to 4:00 p.m.
Friday, 22 nd January, 2021	DPC	Dr. Prafull Chavate	Unit -I and II	9:00 to 11:00 am.
		Mr. Jayendra Jadhav	Unit - III	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mr. P. A. Jadhav	Unit - III	2:00 to 4:00 p.m.
Saturday, 23 rd January, 2021	Civil Procedure Code continued	Dr. Prafull Chavate	Unit - V, VI, VII, VIII	10 am onwards

Priety Chatge
Coordinator
Asst. Professor
Priety Chatge Deshmukh



Satish Mane
I/c Principal
Sathish Mane
I/C Principal
Bharati Vidyapeeth's
Yashwantrao Chavan Law College
Karad

**BHARATI VIDYAPEETH'S
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE, KARAD.
Fourth Year of Five Year Law and Second Year of Three Year law Course.
SEM – VII and V.
Intensive Study Program 2021-22
Time Table**

Day and Date	Time Subject	9.00 am to 11.00 am	11.30 am to 1.30 pm	2.00 pm to 4.00pm
Monday, 17/01/2022	Jurisprudence	Unit 1,2,3 Prof. Sanjeevkumar Sable 9604915511	Unit 4,5,6 Dr.Mahendra Khairnar 9371250023	Unit 7,8 Prof. Aditi Desai 8830397447
Tuesday, 18/01/2022	Property Law	Unit 1,2,3 Prof. Meghana Limaye. 9860560663	Unit 4,5,6 Prof. Uday Sawant. 9823208977.	Unit 7,8 Prof. Deepa Karambalkar 9764224764
Wednesday, 19/01/2022	Company Law	Unit 3,4,5 Dr. Sopan Jadhav 8788457279.	Unit 6,7,8 Prof. Pallvi Mane 7709558640 Prof. Nirmala Patil. 8788432969, 8421287775	Unit 1,2 Prof. Priety Ghatge Deshmukh 9922240552
Thursday, 20/01/2022	Criminology	Unit 1,2 Prof. Bhakti Bhosale 9822107452	Unit 3,4,5 Prof. Manisha Kale. 8055714475, 7385114963	Unit 6,7,8 Adv. Jayendra Jadhav 9545468821
Friday, 21/01/2022	Pub. Int. Law	Unit 1,2,3 Prof. Prashant Jarandikar. 7020832309	Unit 4,5,6 Dr. Sopan Jadhav 8788457279.	Unit 7,8 Adv. Mayuri Mane 7040563994

Coordinator
Asst. Professor
Priety Ghatge Deshmukh



U/c Principal
Sathish Mane
U/c Principal
Bharati Vidyapeeth's
Yashwantrao Chavan Law College
Karad

Bridge Course for LL.M. I



BHARATI VIDYAPEETH'S
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE, KARAD

(Affiliated to Shivaji University, Kolhapur)



BRIDGE COURSE (LL.M. I)

Dear students,

You all are witnessed the havoc situations of COVID-19. Before starting Post Graduate Degree in Law, you all are need to recap and refine some basic concepts of important subjects of law, which will be essential for understanding the subjects in Sem-1 of LL.M Course and also useful in future life when you will act as a Judge, or, an advocate, or, an academician, etc.

To enhance knowledge gap of students, the College has decided to organise a **Bridge Course** (Four-day remedial coaching) for the LL.M-I students from 28th November to 1st December 2022.

Objectives of the Bridge Course

1. To bridge the gap between undergraduate and post-graduate teaching and learning.
2. To make them aware about the scope and nature of PG course.
3. To review the conceptual clarification of different areas of law.
4. To make students ready for advance learning.

Mode- The activity will be conducted through online mode on Microsoft Teams platform.


I/C Principal
Bharati Vidyapeeth's
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE
KARAD

Schedule of bridge Course

1. Monday, 28th November 2022
Faculty- Dr. Mahendra Khairnar, Assistant Professor
Subject – Jurisprudence/Legal Theory
Time- 9-11 am

2. Tuesday, 29 November 2022
Faculty-Asst. Prof. Rupali Patil, Assistant Professor
Subject -Law and Society
Time- 9-11 am

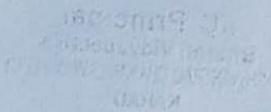
3. Wednesday, 30th November 2022
Faculty- Dr. Archana Thorat, Assistant Professor
Subject - Basic Concepts of Intellectual Property
Time- 9.00-11.00 am

4. Wednesday, 30th November 2022
Faculty- Adv. Shreyas Kolekar, visiting faculty and practicing advocate
Subject - Basic Concepts of Business Law
Time- 4.30-6.30 pm

5. Thursday, 1st December 2022
Faculty- Asst.Prof. Rupali Patil
Basic concepts of Constitutional Law
Time- 9-11 am

(Respective subject faculties will share Link before scheduled time)


I/c Principal
Bharati Vidyapeeth's
ASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE
KARAD



Indoor activities

CLASSMATE
Date :
Page :

BHARTI VIDYAPEETH'S
Yashwantara Chavan Law College,
Malakapur, Karad.

Seminar Presentation
Written Submission.

Subject Name

Constitution OF India.

Case Law - Saghir Ahmad
v.

The State of U.P. & Others.

Class - LL.B.I

By whom - SHAH PAYAL VIJAY

To Whom -

Prof - Patil Rupali

Teaching Method- Open Discussion

Date- 22 August 2023

Class- LL.B. III and NLC V

Topic – Rights and duties of Landlord and Tenant

Attendance – 25 students

Dr. M. S. Khairnar have used the 'Open Discussion' teaching method in LL.B. III year class on 22nd Aug. 2023. Thorough this method students were encouraged to express their views and opinions on different aspects of rights and duties of landlord and tenant. This open discussion is a part of Land Laws.

Students have enjoyed this session. Object of this method is to discuss varied angles of the topic and to promote students to use their logical mind to express their ideas.

In this method students were asked to place themselves in the role of Land lord and Tenant. This helps them to understand the different corners of the topc.



**BHARATI VIDYAPEETH'S
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE, KARAD.
Fourth Year of Five Year Law and Second Year of Three Year law Course.
SEM – VII and V.**

**Intensive Study Program 2021-22
Time Table**

Day and Date	Time Subject	9.00 am to 11.00 am	11.30 am to 1.30 pm	2.00 pm to 4.00pm
Monday, 17/01/2022	Jurisprudence	Unit 1,2,3 Prof. Sanjeevkumar Sable 9604915511	Unit 4,5,6 Dr.Mahendra Khairnar 9371250023	Unit 7,8 Prof. Aditi Desai 8830397447
Tuesday, 18/01/2022	Property Law	Unit 1,2,3 Prof. Meghana Limaye. 9860560663	Unit 4,5,6 Prof. Uday Sawant. 9823208977.	Unit 7,8 Prof. Deepa Karambalkar 9764224764
Wednesday, 19/01/2022	Company Law	Unit 3,4,5 Dr. Sopan Jadhav 8788457279.	Unit 6,7,8 Prof. Pallvi Mane 7709558640 Prof. Nirmala Patil. 8788432969, 8421287775	Unit 1,2 Prof. Priety Ghatge Deshmukh 9922240552
Thursday, 20/01/2022	Criminology	Unit 1,2 Prof. Bhakti Bhosale 9822107452	Unit 3,4,5 Prof. Manisha Kale. 8055714475, 7385114963	Unit 6,7,8 Adv. Jayendra Jadhav 9545468821
Friday, 21/01/2022	Pub. Int. Law	Unit 1,2,3 Prof. Prashant Jarandikar. 7020832309	Unit 4,5,6 Dr. Sopan Jadhav 8788457279.	Unit 7,8 Adv. Mayuri Mane 7040563994



**BHARATI VIDYAPEETH'S
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE, KARAD**



(Affiliated to Shivaji University, Kolhapur)

BRIDGE COURSE (LL.M. I)

Dear students,

You all are witnessed the havoc situations of COVID-19. Before starting Post Graduate Degree in Law, you all are need to recap and refine some basic concepts of important subjects of law, which will be essential for understanding the subjects in Sem-1 of LL.M Course and also useful in future life when you will act as a Judge, or, an advocate, or, an academician, etc.

To enhance knowledge gap of students, the College has decided to organise a **Bridge Course** (Four-day remedial coaching) for the LL.M-I students from 28th November to 1st December 2022.

Objectives of the Bridge Course

1. To bridge the gap between undergraduate and post-graduate teaching and learning.
2. To make them aware about the scope and nature of PG course.
3. To review the conceptual clarification of different areas of law.
4. To make students ready for advance learning.

Mode- The activity will be conducted through online mode on Microsoft Teams platform.

Schedule of bridge Course

1. Monday, 28th November 2022

Faculty- Dr. Mahendra Khairnar, Assistant Professor

Subject – Jurisprudence/Legal Theory

Time- 9-11 am

2. Tuesday, 29 November 2022

Faculty-Asst. Prof. Rupali Patil, Assistant Professor

Subject -Law and Society

Time- 9-11 am

3. Wednesday, 30th November 2022

Faculty- Dr. Archana Thorat, Assistant Professor

Subject - Basic Concepts of Intellectual Property

Time- 9.00-11.00 am

4. Wednesday, 30th November 2022

Faculty- Adv. Shreyas Kolekar, visiting faculty and practicing advocate

Subject - Basic Concepts of Business Law

Time- 4.30-6.30 pm

5. Thursday, 1st December 2022

Faculty- Asst.Prof. Rupali Patil

Basic concepts of Constitutional Law

Time- 9-11 am

(Respective subject faculties will share Link before scheduled time)

I/c Principal,

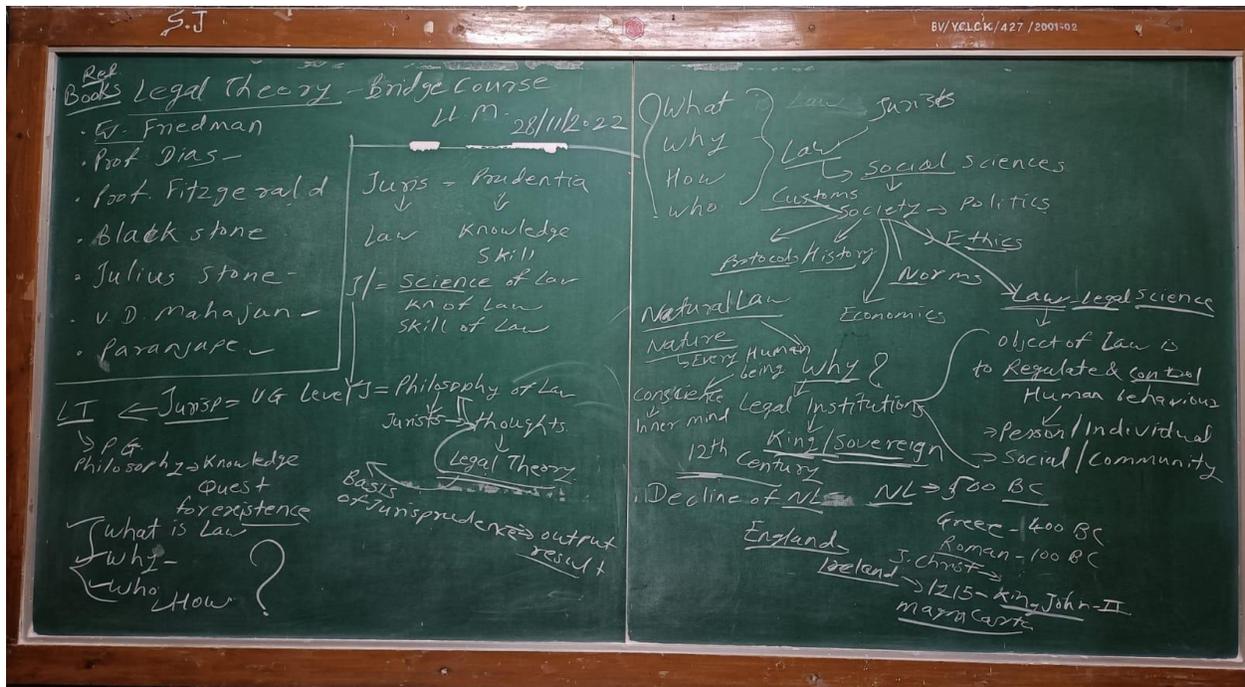
Report on Bridge Course

Orientation On Legal Theory (LL.M.) By Dr. M. S. Khairnar On

Monday 28 Nov. 2022 At 9.00 to 11.00am

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_YzA0NzdiMzktMzgxNy00NDU4LTk2YzAtNDZjMjE5YTAzNzRm%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



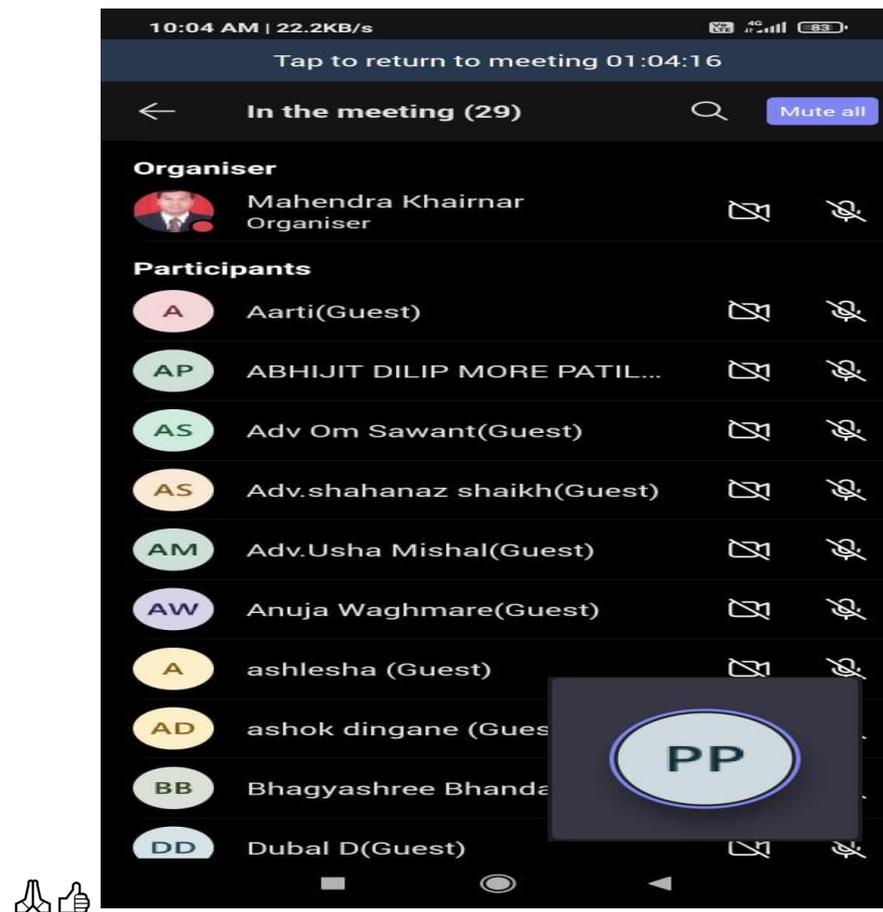
You're invited to a Teams meeting!

Bridge Course By Prof. Rupali Patil On Law and Society

On Tuesday, 29 Nov.2022 @ 9 To 11am

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_ZGE1NzY5NmUtOTA2YS00ZjRjLWlZNGYtNmVjMzg2ZDQ5YmQz%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



You're invited to a Teams meeting!

Bridge Course (LL.M.)

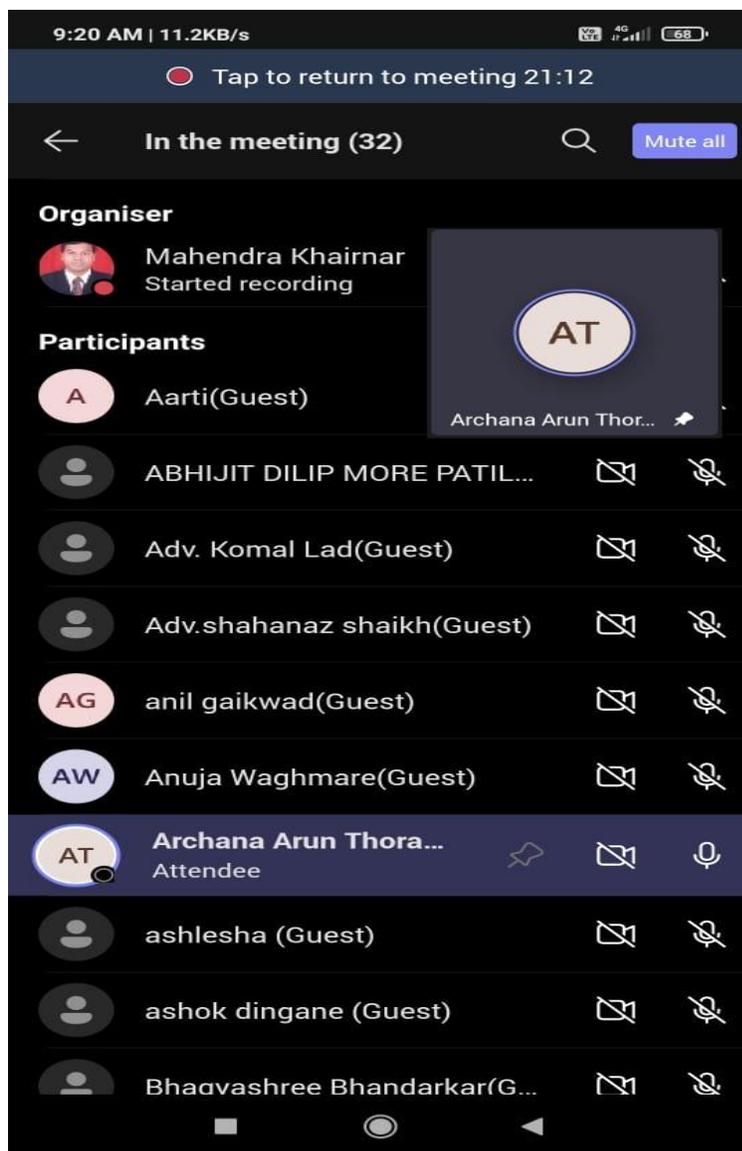
On Basic Concepts in IPR By

Dr. Archana Thorat,

Wednesday 30 Nov. 2022, 9.00am to 11.00am

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_MGU5YWJiYWUtY2YxMS00ZGMwLWFmYWItYjI5MDlmMjU2YmM4%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



You're invited to a Teams meeting!

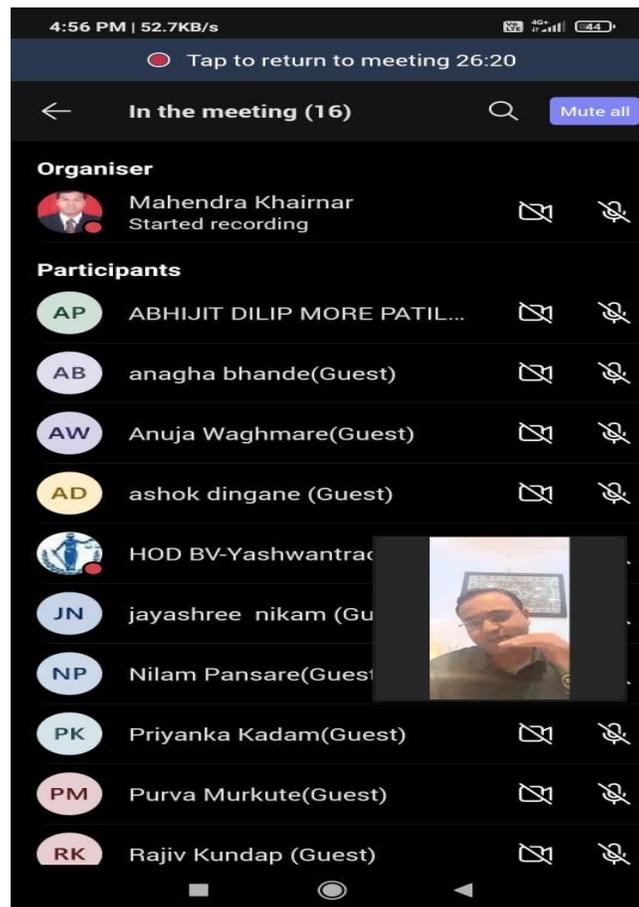
Bridge Course On Basic Concepts Of Business Laws,

Adv. S. S. Kolekar sir

Wednesday, 30 Nov. 2022 , 4.30 to 6.30 pm

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_NzFIYWJiMDYtOGU1OC00YTFkLTk5NDctOGYwMGExNjU4NmI5%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



You're invited to a Teams meeting!

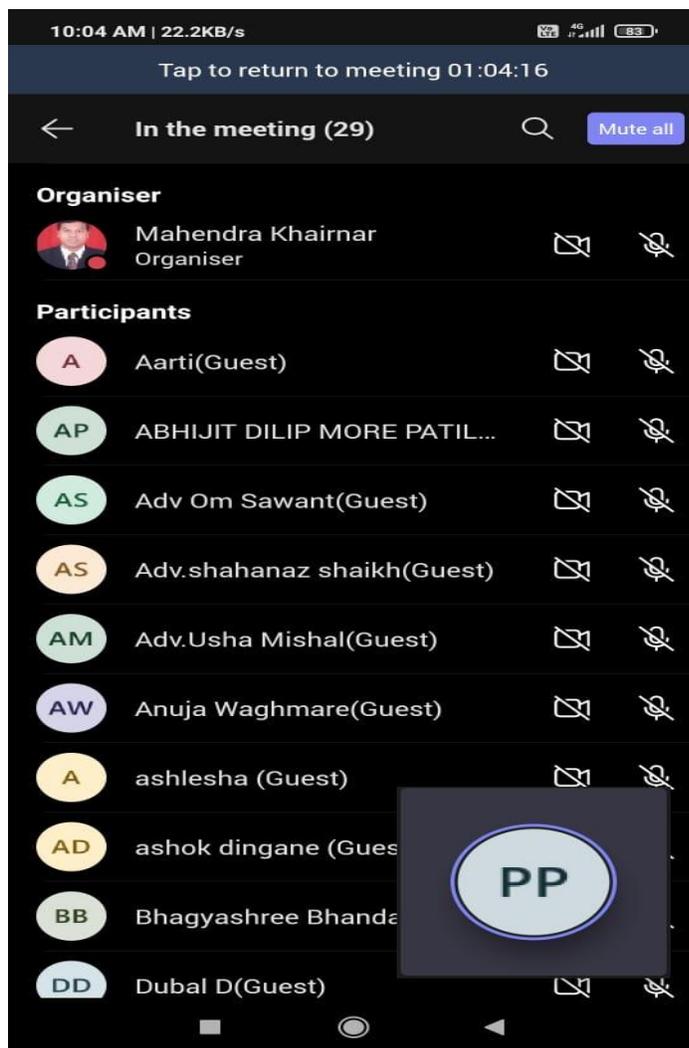
Faculty- Asst. Prof. Rupali Patil

Basic concepts of Constitutional Law,

Thursday, 1st December 2022, Time- 9-11 am

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_NDdkYmY0Y2QtNWJhZC00MDcxLTlhYmMtMDFmNDZIYjQwMDVk%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



Bharati Vidyapeeth's
Yashwantrao Chavan Law College, Karad

INTENSIVE STUDY PROGRAMME
Crash Course Report

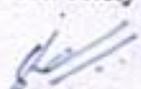
The College has taken initiative to conduct 'Online crash course' on whole syllabus for the students of LL.B. III (Sem. V, VI) and NLC V (Sem. IX, X) AY -2019-20. The online crash course was conducted with due reason of 'Pandemic' of covid19.

Along with them back log and repeater students were also invited and attended these lectures. These lectures were scheduled in order to review the syllabus and to increase the passing percentage. The college had also taken initiative to conduct online lectures for all subjects so that the appearing students for Shivaji University Examination will have a fruitful result.

The crash course was organized as following:

Sr. No.	Date	Subject	Subject teacher	Students present
1.	23/9/2020	IPR	Adv. Shreyash Kolekar	42
2.	24/9/2020	IPR	Adv. Shreyash Kolekar	35
3.	25/9/2020	Cr.PC	Adv. Sanjeevani Suryawanshi	32
4.	25/9/2020	Cr.PC	Adv. Sanjeevani Suryawanshi	26
5.	29/9/2020	Law of Evidence	Asst. Prof. Bhakti Bhosale New Law College, Kolhapur	37
6.	14/10/2020	Labour Law II	I/c Principal Satish Mane	40
7.	15/10/2020	Taxation Law	I/c Principal Amit More (PDP Law College Phaltan)	42

Thus as per request of the students the college has taken the responsibility and played a vital role in revising the subjects which proved to be fruitful to all the students in their respective university examination. The Co-ordinator of this programme was Asst. Prof. Priety K. Ghatage-Deshmukh.


Satish H. Mane
I/c Principal



BHARATI VIDYAPEETH'S

YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE, KARAD

Intensive Study Programme / Vidhi Pushpa Law Lecture Series.

A Report

The MOU has been signed by the three colleges of Bharati Vidyapeeth that is New Law College Sangli, New Law College, Kolhapur and Yashwantrao Chavan Law College, Karad for various activities in the interest of students and faculty. All these three colleges of Bharati Vidyapeeth are affiliated to Shivaji University who has jointly made this MOU. This is the first programme which is conducted under this MOU by all the three colleges at a time. It was a great pleasure in organizing Intensive Study Programme / Vidhi Pushpa Law Lecture Series in all the three colleges of Bharati Vidyapeeth at Sangli, Kolhapur and Karad at a time and with the valuable help of all faculties of all the three colleges. Due to the reason of Pandemic Covid19 we had organized this law lecture series online on MS Teams App.

We all had taken the responsibility to frame the time table for concerned class and accordingly the lectures were conducted successfully. Time table for Pre Law II and Pre Law III class was prepared by NLC Sangli, Pre Law IV and LL.B II class was framed by NLC, Kolhapur and Pre Law V and LL.B III was prepared by YCLC Karad. Some teachers had share the PPT on demand of the students. Thus this study programme had exchanged the faculty and students at a time and successfully conducted the lectures and covered the syllabus of every subject. Faculty exchange programme was thus conducted successfully in all these three colleges.



The time table for each class was as under:

Bharati Vidyapeeth's New Law College, Sangli

Date: 14th January, 2021

TIME TABLE for REMEDIAL LECTURES and
VIDHI-PUSH LAW LECTURE SERIES

Day and Date	Pre Law- III	Pre Law-III and LLB-II	Pre Law -IV and LLB-V
Monday 18 th January, 2021	Constitutional Law-I	Property Law	CPC
Tuesday 19 th January, 2021	Law of Contract	Criminology	Land Laws
Wednesday 20 th January, 2021	Law of Tort	Jurisprudence	Labour Laws-I
Thursday 21 st January, 2021	Family Law-I	Public International Law	Law of Evidence
Friday 22 nd January, 2021	Law of Crimes-I	Company Law	DPC



BHARATI VIDYAPEETH'S
NEW LAW COLLEGE, SANGLI
Second Year of Five Year Law Sem -III
Intensive Study Program 2020-21
Time Table

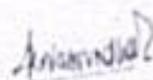
Date	Time ; Subject	9.00 am to 11.00 am	11.30 am to 1.30 pm	2.00 pm to 4.00pm
18/01/2021	Economics II	Unit 1,2,3 Mrs. Rashmi Ghosh 979206668	Unit 4,7,8 Dr. B.L. Kulkarni 9625301151	Unit 5,6 Ms. R.R. Kadam 9762149542
19/01/2021	Political Science IV	Unit 7,8 Mr. Shreyash Mohite 966751825	Unit 2,4,6 Mr. Ravindra N. Karye 9170727373	Unit 1,3,5 Mr. Ran. V. Mohite 922618967
20/01/2021	Sociology II	Unit 1,2,3,4 Mr. S.L. Mohite 976717402	Unit 5,6,7,8 Dr. Rajesh Tambale 985029900	
21/01/2021	History II	Unit 1,2,3 Mrs. Pratima Kumbhar 979389917	Unit 4,5 Ms. R. M. Patil 996649241	Unit 6,7,8 Ms. Deepa Karamakar 924519728

Coordinator



Ms. Smita B. Afimani

Principal

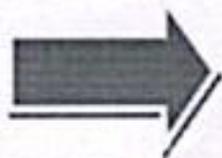


Dr. Pooja P. Narwadkar

Pre Law
II



Pre Law III



Bharati Vidyaapeeth's New Law College, Sangli
Collaborative Teaching Time-Table
 Date: 15th January, 2021

Pre Law-III (SEM-V)

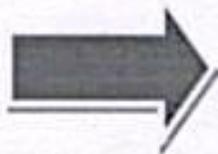
Day and Date	Subject	Name of the Teacher	Unit Allotted	Time
Monday, 18 th January, 2021	Constitutional Law-I	Dr. P.B. Chavan	Unit - I, II, III	9:00 to 11:00 am.
		Dr. P.P. Surwadkar	Unit - IV, V	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mr. Nandkishor Khairnar	Unit - VI, VII, VIII	2:00 to 4:00 p.m.
Tuesday, 19 th January, 2021	Law of Contract	Mr. S. H. Mane and Miss. B.M. Patil	Unit - I and II	9:00 to 11:00 am.
		Mr. S.G. Sable	Unit - III, IV, V, VI	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mr. Anjan Jadhav	Unit - VII, VIII	2:00 to 4:00 p.m.
Wednesday, 20 th January, 2021	Law of Tort	Mr. P.K.G. Dhadwadikar	Unit - I, II	9:00 to 11:00 am.
		Mr. Kishor Aravindji	Unit - III, IV	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mr. Nageshwar Dhadke	Unit - V, VI	2:00 to 4:00 p.m.
Thursday, 21 st January, 2021	Family Law-I	Mr. Mohan Ghoshale	Unit - I, II, III	9:00 to 11:00 am.
		Miss. S.M. Patil	Unit - IV, V	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mr. S. J. Akar	Unit - VI, VII, VIII	2:00 to 4:00 p.m.
Thursday, 22 nd January, 2021	Law of Criminal-I	Mr. Nageshwar Patil	Unit - I, II, III	9:00 to 11:00 am.
		Mr. Vaidhyanath Jadhav	Unit - IV, V, VI, VII (Unit - VII distributed amongst Mr. Vaidhyanath Jadhav and Mr. P.A. Jadhav)	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mr. P.A. Jadhav	Unit - VIII, VIII, IX, X (Unit - VII distributed amongst Mr. Vaidhyanath Jadhav and Mr. P.A. Jadhav)	2:00 to 4:00 p.m.

Principal
BV's New Law College, Sangli

Coordinator
BV's New Law College, Sangli

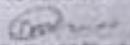


Pre Law IV and LL.B II



Bharati Vidyapeeth's New Law College, Kolhapur
Intensive Study Programme 2020-21
Pre-Law-IV (Sem.VII) and LL.B. II (Sem III)
Time Table

Date and Day	Subject	Name of the Teacher	Last Absent	Time
Monday, 18 th January, 2021	Constitutional, Penal and Tortology	Mr. D. S. Shinde	Class - 4, 3, 20	9:00 to 11:00 am
		Mr. M. V. Kulkarni	Class - 10, 9, 11	11:30 am to 1:30 pm
		Mr. P. A. Jadhav	Class - 10, 10	2:00 to 4:00 pm
Wednesday, 20 th January, 2021	Jurisprudence	Mr. M. S. Kulkarni	Class - 1, 3, 10	9:00 to 11:00 am
		Mr. A. S. Desai	Class - 10, 9, 11	11:30 am to 1:30 pm
		Mr. S. S. Kulkarni	Class - 10, 10	2:00 to 4:30 pm
Thursday, 21 st January, 2021	Company Law	Mr. S. S. Jadhav	Class - 4, 8, 10	9:00 to 11:00 am
		Mr. P. A. G. Chitambar	Class - 10, 9	11:30 am to 1:30 pm
		Mr. S. S. Kulkarni	Class - 10, 10, 10	2:00 to 4:00 pm
Friday, 22 nd January, 2021	Property Law	Mr. S. S. Kulkarni	Class - 4, 3, 10	9:00 to 11:00 am
		Mr. S. S. Jadhav	Class - 10, 9, 10	11:30 am to 1:30 pm
		Mr. S. S. Kulkarni	Class - 10, 10	2:00 to 4:00 pm
Saturday, 23 rd January, 2021	International Law	Mr. S. S. Jadhav	Class - 4, 3, 10	9:00 to 11:00 am
		Mr. S. S. Jadhav	Class - 10, 9	11:30 am to 1:30 pm
		Mr. Kulkarni (Arising)	Class - 10, 10, 10	2:00 to 4:00 pm

Coordinator

 Mr. D. S. Shinde



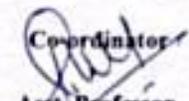
Principal

 Dr. Pravin S. Chavan
 VC PRINCIPAL,
 Bharati Vidyapeeth's
 New Law College,
 Kolhapur

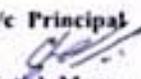


Bharati Vidyapeeth's
Yashwantrao Chavan Law College, Karad
Collaborative Teaching in Intensive Study Programme 2020-21
Pre-Law-V (Sem.IX) and LL.B. III (Sem V)
Time Table

Day and Date	Subject	Name of the Teacher	Unit Allotted	Time
Monday, 18 th January, 2021	Civil Procedure Code	Adv. Sanjeevani Suryawanshi	Unit - I, II	9:00 to 11:00 am.
		Mr. Narendra Shinde	Unit - III, IV	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
Tuesday, 19 th January, 2021	Law of Evidence	Ms. Bhakti Bhosale	Unit - I, II, III	9:00 to 11:00 am.
		Mr. Uday Sawant	Unit - IV, V, VIII	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Adv. Mirje	Unit - VI, VII	2:00 to 4:00 p.m.
Wednesday, 20 th January, 2021	Labour Law	Mr. Satish mane	Unit - I, and III	9:00 to 11:00 am.
		Mrs. M.Y. Kale	Unit - II, IV, V	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mrs. Neelangi Kadam	Unit - VI, VII, VIII	2:00 to 4:00 p.m.
Thursday, 21 st January, 2021	Land Laws	Mr. Uday Sawant	Unit - I, II, III	9:00 to 11:00 am.
		Mrs. Aditi Desai	Unit - IV, V, VI	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Adv. Nirmala Patil	Unit - VII and VIII	2:00 to 4:00 p.m.
Friday, 22 nd January, 2021	DPC	Dr. Prafull Chavate	Unit - I and II	9:00 to 11:00 am.
		Mr. Jayendra Jadhav	Unit - III	11:30 a.m. to 1:30 p.m.
		Mr. P. A. Jadhav	Unit - III	2:00 to 4:00 p.m.
Saturday, 23 rd January, 2021	Civil Procedure Code continued	Dr. Prafull Chavate	Unit - V, VI, VII, VIII	10 am onwards

Coordinator

 Asst. Professor
 Priety Ghatge Deshmukh



I/c Principal

 Satish Mane
 I/c Principal
 Bharati Vidyapeeth's
 Yashwantrao Chavan Law College
 Karad



BHARATI VIDYAPEETH'S
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE, KARAD
(Affiliated to Shivaji University, Kolhapur)



BRIDGE COURSE (LL.M. I)

Dear students,

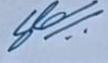
You all are witnessed the havoc situations of COVID-19. Before starting Post Graduate Degree in Law, you all are need to recap and refine some basic concepts of important subjects of law, which will be essential for understanding the subjects in Sem-1 of LL.M Course and also useful in future life when you will act as a Judge, or, an advocate, or, an academician, etc.

To enhance knowledge gap of students, the College has decided to organise a **Bridge Course** (Four-day remedial coaching) for the LL.M-I students from 28th November to 1st December 2022.

Objectives of the Bridge Course

1. To bridge the gap between undergraduate and post-graduate teaching and learning.
2. To make them aware about the scope and nature of PG course.
3. To review the conceptual clarification of different areas of law.
4. To make students ready for advance learning.

Mode- The activity will be conducted through online mode on Microsoft Teams platform.


I/C Principal
Bharati Vidyapeeth's
YASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE
KARAD

Schedule of bridge Course

1. Monday, 28th November 2022
Faculty- Dr. Mahendra Khairnar, Assistant Professor
Subject – Jurisprudence/Legal Theory
Time- 9-11 am

2. Tuesday, 29 November 2022
Faculty-Asst. Prof. Rupali Patil, Assistant Professor
Subject -Law and Society
Time- 9-11 am

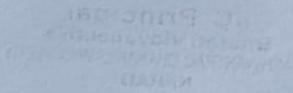
3. Wednesday, 30th November 2022
Faculty- Dr. Archana Thorat, Assistant Professor
Subject - Basic Concepts of Intellectual Property
Time- 9.00-11.00 am

4. Wednesday, 30th November 2022
Faculty- Adv. Shreyas Kolekar, visiting faculty and practicing advocate
Subject - Basic Concepts of Business Law
Time- 4.30-6.30 pm

5. Thursday, 1st December 2022
Faculty- Asst.Prof. Rupali Patil
Basic concepts of Constitutional Law
Time- 9-11 am

(Respective subject faculties will share Link before scheduled time)


I/c Principal
Bharati Vidyapeeth's
ASHWANTRAO CHAVAN LAW COLLEGE
KARAD



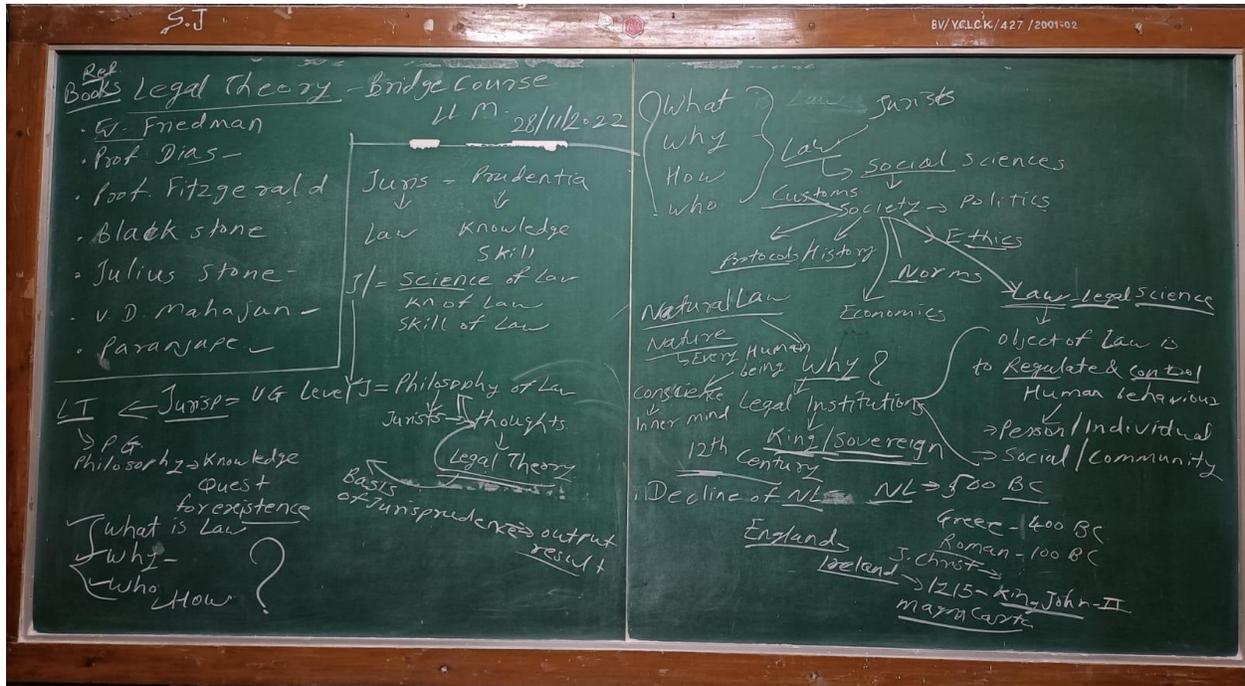
Report on Bridge Course

Orientation On Legal Theory (LL.M.) By Dr. M. S. Khairnar On

Monday 28 Nov. 2022 At 9.00 to 11.00am

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_YzA0NzdiMzktMzgxNy00NDU4LTk2YzAtNDZjMjE5YTAzNzRm%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



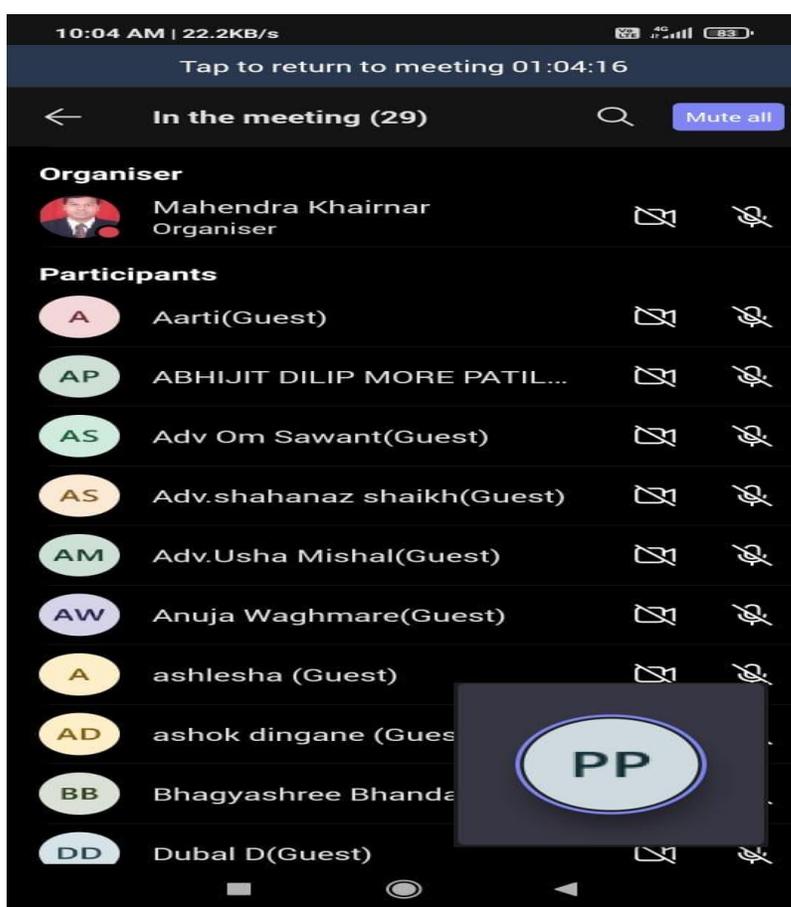
You're invited to a Teams meeting!

Bridge Course By Prof. Rupali Patil On Law and Society

On Tuesday, 29 Nov.2022 @ 9 To 11am

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_ZGE1NzY5NmUtOTA2YS00ZjRjLWlZNGYtNmVjMzg2ZDQ5YmQz%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



You're invited to a Teams meeting!

Bridge Course (LL.M.)

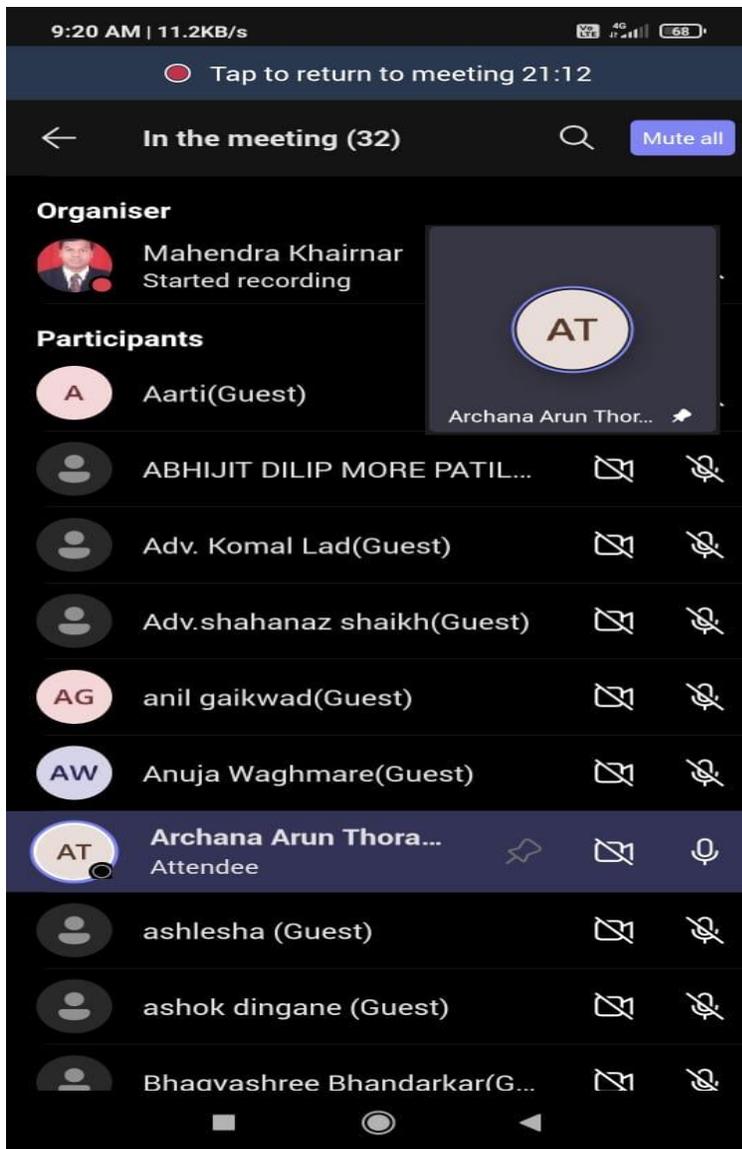
On Basic Concepts in IPR By

Dr. Archana Thorat,

Wednesday 30 Nov. 2022, 9.00am to 11.00am

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_MGU5YWJiYWUtY2YxMS00ZGMwLWFmYWItYjI5MDlmMjU2YmM4%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



You're invited to a Teams meeting!

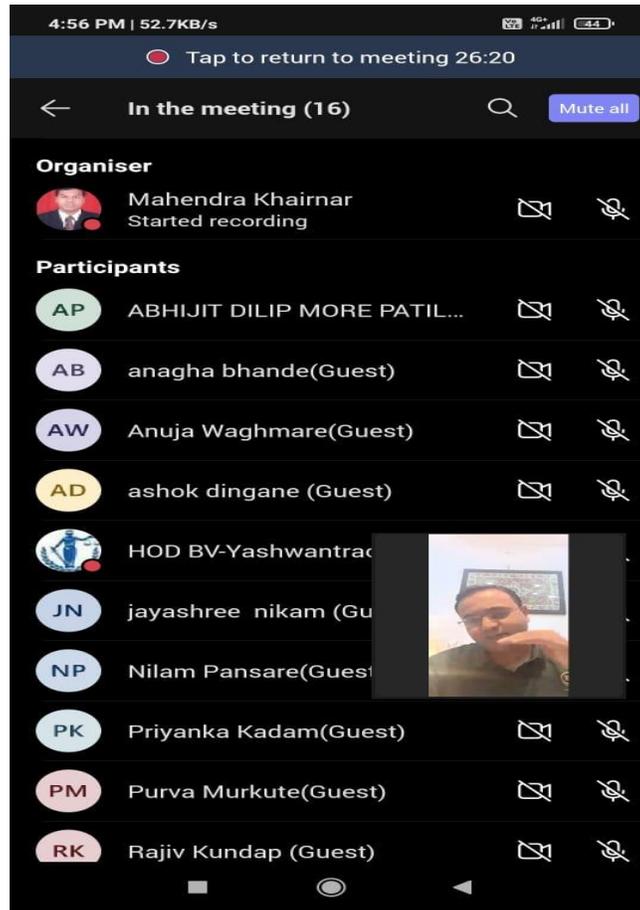
Bridge Course On Basic Concepts Of Business Laws,

Adv. S. S. Kolekar sir

Wednesday, 30 Nov. 2022 , 4.30 to 6.30 pm

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_NzFIYWJiMDYtOGU1OC00YTFkLTk5NDctOGYwMGExNjU4NmI5%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



You're invited to a Teams meeting!

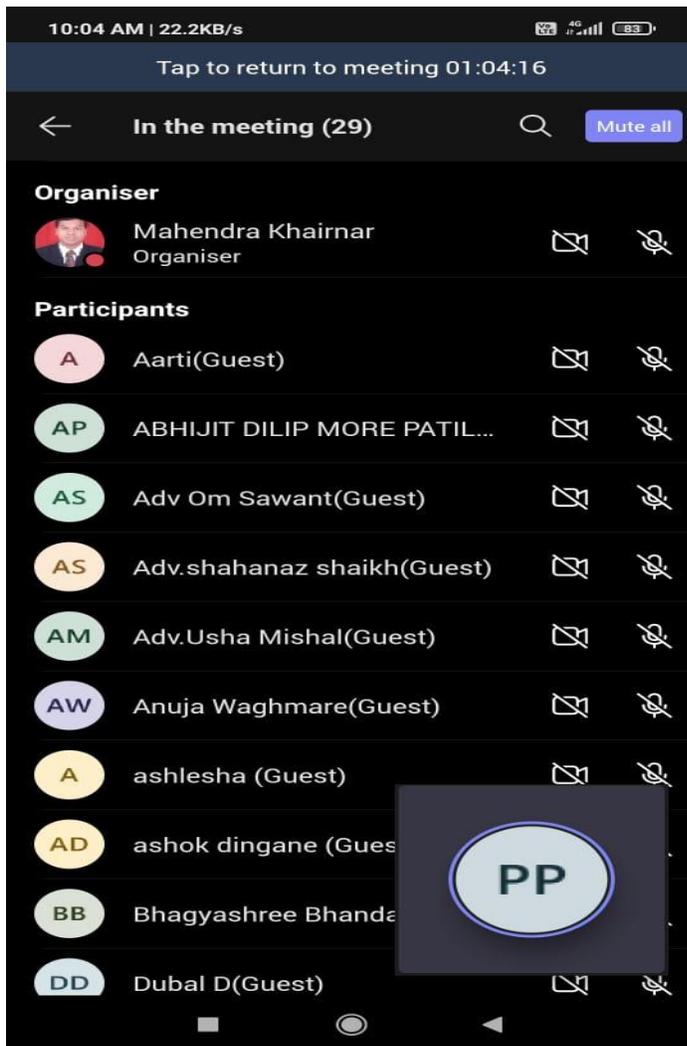
Faculty- Asst. Prof. Rupali Patil

Basic concepts of Constitutional Law,

Thursday, 1st December 2022, Time- 9-11 am

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_NDdkYmY0Y2QtNWJhZC00MDcxLThhYmMtMDFmNDZIYjQwMDVk%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22Oid%22%3a%221d4dda1f-9dbc-4e31-a309-ae6f809c5e7c%22%7d

Tap on the link or paste it in a browser to join.



You are invited to Teams Meeting **Intensive Study Program**

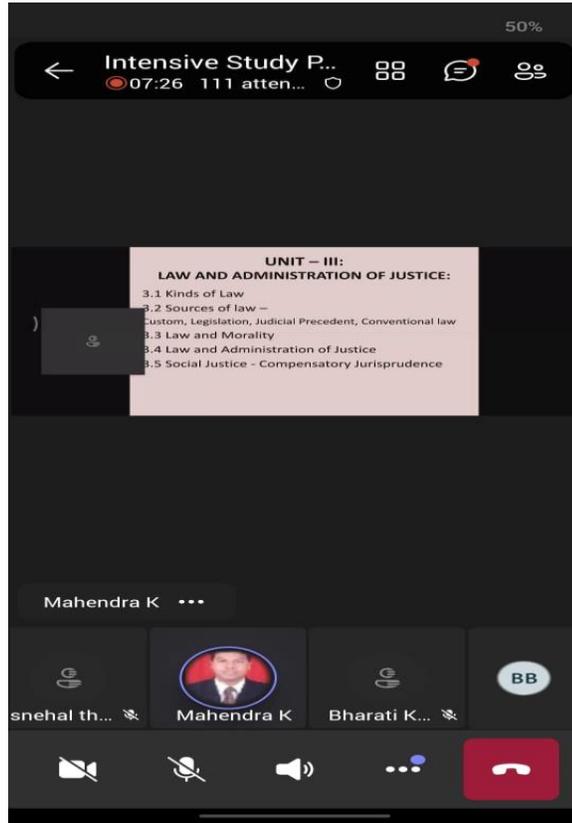
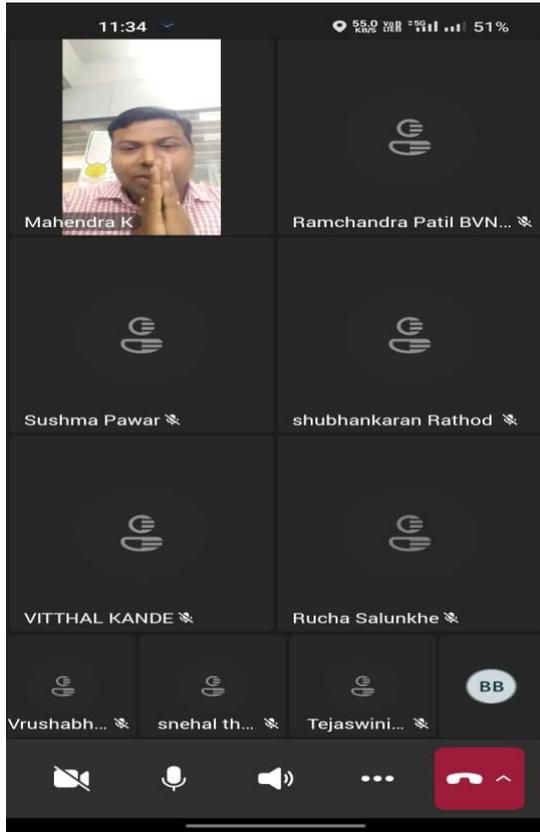
Subject - Jurisprudence

Saturday 16 December,2023.

Time - 8.45 A.M.Onwards.

https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_ZGNhYjAwZTMtNzk2Ny00YWRILWEyZTUtM2VINdGFIzTU4ZWU0%40thread.v2/0?context=%7b%22tid%22%3a%22bbc2175e-52d1-4ed6-bc3a-3ac479f5839d%22%2c%22oid%22%3a%224ac7b11a-6844-4884-aefc-00918df4673b%22%7d

There will be the one link for all sessions of Jurisprudence Subject.



For Divyanga students

For Differently abled students (Divyanga students) the institute provides the benefits as offered by the State Govt. and applied by the Affiliating University.

Benefits are given in -

- **Internal Assessment,**
- **Attendance,**
- **Examination**

Circular of the same is attached herewith -

 <p>Estd. 1962 "A++" Accredited by NAAC(2021) With CGPA 3.52</p>	<p>SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR - 416 004, MAHARASHTRA PHONE : EPABX - 2609000. www.unishivaji.ac.in, E-mail : affiliation.t2@unishivaji.ac.in शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर-४१६ ००४, महाराष्ट्र दूरध्वनी - ईपीएबीएक्स - २६०९०००, www.unishivaji.ac.in, E-mail : affiliation.t2@unishivaji.ac.in संलग्नता टी २ विभाग थेट दूरध्वनी क्र. ०२३१ २६०९०९९, २६०९९३५</p>		
--	--	--	---

संदर्भ: शिवाजी/संलग्नता/टी-२/

परिपत्रक No - 1455 दि. = 2 MAY 2024

प्रति,
मा. प्राचार्य / संचालक,
सर्व संलग्नित महाविद्यालये व मान्यता प्राप्त शैक्षणिक संस्था,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

विषय- उच्च शिक्षण घेण्याच्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना सोयी-सुविधा देणेबाबत.

संदर्भ- क्र. संकीर्ण-२०१६/प्र.क. ३०२/ विशि-३ दि. ०४/०३/२०१७ चा शासन निर्णय.

महोदय/महोदया,

उपरोक्त विषय संदर्भान्वये आपणांस कळविण्यात येते की , विद्यापीठ अंतर्गत सर्व संलग्नित महाविद्यालये व मान्यता प्राप्त शैक्षणिक संस्था येथे उच्च शिक्षण घेण्याच्या दिव्यांग विद्यार्थी / विद्यार्थिनी यांना सोयी-सुविधा व सवलती उपलब्ध करून देण्याबाबतचा वरील संदर्भानुसार शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. त्यानुसार सर्व संलग्नित महाविद्यालये व मान्यता प्राप्त संस्था यांनी शासन निर्णयानुसार तात्काळ कार्यवाही करावी ही विनंती. सोबत शासन निर्णय जोडला आहे.

कळावे.

आपला विश्वासू,



(डॉ. पी. एस. पांडव)

उपकुलसचिव,
संलग्नता टी-२ विभाग,
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

उच्च शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना
परिक्षेमध्ये सोयी-सवलती देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०१६/प्र.क्र. ३०२/विशि-३

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- ०४ मार्च, २०१७.

प्रस्तावना:-

राज्यातील सर्व उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्थामध्ये विशेष गरजा असणाऱ्या (दिव्यांग) विद्यार्थ्यांचे अध्ययन, अध्यापन व मुल्यमापनाची पध्दती वेगळी असणे आवश्यक आहे. विशेष गरजा असणाऱ्या (दिव्यांग) विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक मुल्यमापनामध्ये गरजेनुसार सोयी सवलती देण्यासंदर्भात धोरण निश्चितीसाठी शासन स्तरावरून समिती गठीत करण्यात आली होती. सदर समितीच्या बैठकीमध्ये सर्व अकृषी विद्यापीठाचे परिक्षा नियंत्रक व दिव्यांगांशी संबंधित असलेल्या विविध संस्थांचे तज्ञ प्रतिनिधी उपस्थित होते. सदरहू बैठकीमध्ये दिव्यांग विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षणामध्ये देणाऱ्या अडचणी व परिक्षा पध्दतीमध्ये त्यांना दिल्या जात असलेल्या व आवश्यक असलेल्या सोयी सुविधांबाबत सविस्तर चर्चा करण्यात आली व त्यानुसार आवश्यक त्या सूचना व अभिप्राय मागविण्यात आले. प्राप्त अभिप्राय व सूचनांचा विचार करून उच्च शिक्षण/विद्यापीठीय शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना सोयी-सुविधा देण्याबाबतचा शासन निर्णय निर्गमित करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते. त्यानुसार खाली नमूद केल्याप्रमाणे शासन निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय:-

विशेष गरजा असणाऱ्या (दिव्यांग) विद्यार्थ्यांची खालीलप्रमाणे वर्गवारी आहे.

१. पूर्णतः अंध (Blindness)
२. अंशतः अंध (Low vision/ Partial Blind)
३. कुष्ठरोग निवारित (Leprosy Cured Persons)
४. कर्णबधिर (Hearing Impairment - deaf and hard of hearing)
५. लोकोमोटर डिसेबिलिटी अस्थिव्यंगासह (Locomotor Disability including Orthopedic disability)
६. शारिरीक वाढ खुंटणे (Dwarfism)
७. बौद्धिक अक्षम (मतिमंद/गतिमंद) (Intellectual Disability -Mentally challenged/Slow Learners)
८. मानसिक आजार (Mental Illness)
९. स्वमग्न (Autism Spectrum Disorder)
१०. सेरेब्रल पाल्सी (Cerebral palsy)
११. स्नायुंची विकृती (Muscular Dystrophy)
१२. मज्जासंस्थेचे तीव्र आजार (Chronic Neurological Conditions)
१३. अध्ययन अक्षम (Specific Learning Disabilities)
१४. बहुविध दृघन अपदयरर (Multiple Sclerosis)
१५. भाषण (वाचा) व भाषा अक्षमत्व (Speech and Language Disability)
१६. थॅलसेमिया (Thalassemia)/ कॅन्सर (Cancer)
१७. हिमोफिलिया (Hemophilia)
१८. सिकल सेल आजार (Sickle Cell Disease)
१९. बहुविकलांग (Multiple Disabilities)

२०. ॲसिड ॲटॅक व्हिक्टिम (Acid Attack Victim)
२१. पार्किंसन्स आजार (Parkinson's disease)

(१) उपरोक्त सर्व प्रकारातील उच्च शिक्षण संस्थांमधील/ विद्यापीठ स्तरावरील शिक्षण घेणाऱ्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना खालील नमूद समान सोयी-सुविधा व सवलती उपलब्ध करून देण्यात याव्यात :-

- अ) विद्यार्थ्यांच्या सोयीनुसार जवळचे परीक्षा केंद्र देय राहिल. (शक्यतो विद्यार्थी ज्या महाविद्यालयामध्ये शिक्षण घेत आहे तेच महाविद्यालय किंवा त्याच्या घराजवळचे महाविद्यालय परीक्षाकेंद्र असावे) सर्व प्रकारच्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांच्या उत्तरपत्रिका पी.डब्ल्यू.डी. शिक्का मुद्रित करून तपासणी करिता वेगळ्या ठेवण्याची व्यवस्था करावी.
- ब) विद्यार्थ्यांना सर्व प्रकारच्या परीक्षेच्या (Internal, External, Practical) प्रश्नपत्रिका सोडविण्यासाठी प्रति तास २० मिनिटे अधिक वेळ देय राहिल.
- क) अनुत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सत्रातील प्रत्येक परीक्षेमध्ये लेखी, तोंडी, प्रात्यक्षिक, अंतर्गत व प्रकल्प संशोधन परीक्षेमध्ये एकूण गुणांच्या ३ टक्के गुणांची सवलत एकाच विषयामध्ये किंवा सर्व विषयांमध्ये विभागून देण्यात यावी.
- ड) परीक्षेसाठी विद्यार्थ्यांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य/संचालक यांचे पूर्व परवानगीने लेखनिक घेता येईल. मात्र लेखनिकांची व्यवस्था पालकांनी महाविद्यालयाचे सहकार्याने करावी अन्यथा शक्य झाल्यास महाविद्यालयाने लेखनिकांची यादी ठेवावी व या यादीतून लेखनिक देण्यात यावा. यासाठीचा पत्रव्यवहार परीक्षा आवेदनपत्र सादर करतेवेळी करण्यात यावा. आवश्यकतेनुसार सांकेतिक भाषा विश्लेषक (Sign Language Interpreter) उपलब्ध करून द्यावा.
- इ) जे विद्यार्थी आरोग्य व शारीरिक शिक्षण, समाजसेवा, बालवीर /वीरबाला/ छात्रसेना (N.C.C.) संरक्षण अभ्यास (Defence Studies) / मुलकी संरक्षण व रस्ता सुरक्षा गस्त (Civil Defence and Road Safety Patrol) इत्यादी विषय पूर्ण करू शकत नाहीत, त्या विद्यार्थ्यांना या विषयात सवलत मिळण्यासाठी अर्ज दिव्यांग प्रमाणपत्रासह संबंधित महाविद्यालयामार्फत विद्यापीठाकडे पूर्व मान्यतेसाठी पाठवावा किंवा संबंधित विद्यापीठाने अशी सवलत मिळण्याबाबतचे नियम तयार करून सर्व महाविद्यालयांचे निदर्शनास आणावेत.
- ई) सर्व प्रकारच्या दिव्यांग मुलांसाठी स्पेलींग, व्याकरण, विरामचिन्हे याबाबतीत गुणदान कमी करण्यात येवू नये.
- उ) यापैकी काही वर्गवारीसाठी विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी वर्गात आवश्यक असलेली हजेरी/उपस्थिती बंधनकारक राहणार नाही. त्यासाठी संबंधित महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांची परवानगी बंधनकारक राहिल.

वरीलप्रमाणे सर्वसाधारण सोयी-सवलती सर्व दिव्यांग विद्यार्थ्यांना देय राहतील. याशिवाय त्यांचे दिव्यांगत्वाच्या प्रकारानुसार काही विशेष सोयी-सवलती खालीलप्रमाणे देय राहतील :-

२. पूर्णतः अंध (Blindness) व अंशतः अंध (Partial Blind) विद्यार्थ्यांकरिता सवलती :-

- १) परीक्षा कालावधीमध्ये गणितीय पाटीचा (Trallor Frame) वापर करता येईल.
- २) परीक्षा कालावधीत आवाजाच्या गणकयंत्राचा (Talking Calculator) वापर करता येईल.
- ३) अंशतः अंध विद्यार्थ्यांना उत्तरपत्रिका लिहिण्यासाठी स्केचपेनचा व प्रश्नपत्रिका वाचण्यासाठी ग्लास मॅग्नीफायरचा वापर करता येईल.
- ४) अंशतः अंध विद्यार्थ्यांसाठी मोठ्या अक्षरातील (Arial २० size) प्रश्नपत्रिका छापण्यात यावी.

- ५) परिक्षेच्या वेळी गरजेनुसार अॅबॅकस व भूमितीय साहित्य साधनाचा वापर करता येईल. आकृत्या, नकाशे, तक्ते इ. न काढण्याची सवलत देय राहिल, त्याचे गुण त्या विद्यार्थ्याला त्या प्रमाणात देण्यात येतील अथवा आकृत्या, नकाशे, तक्ते इ. प्रश्नांसाठी पर्यायी प्रश्न देण्यात यावेत.
- ६) प्रात्यक्षिक परीक्षेऐवजी या विद्यार्थ्यांना या विषयाची तोंडी परीक्षा/बहूपर्यायी उत्तरे असलेली लेखी परीक्षा (प्रात्यक्षिकांवर आधारित) देता येईल. तोंडी परीक्षेत प्रात्यक्षिकांवर आधारित प्रश्न विचारले जावेत.
- ७) जर एखादया विद्यार्थ्याला संगणकाच्या द्वारे परीक्षा द्यावयाची असल्यास स्क्रीन रिडींग सॉफ्टवेअर असलेला संगणक- NVDA Software/तत्सम इतर संगणक प्रणालीचा वापर करता येईल. परंतु त्यासाठी विद्यापीठाची पूर्व परवानगी घेणे आवश्यक राहिल.
- ८) विद्यार्थ्यांना टेपरेकॉर्डरद्वारे प्रश्न देण्यात यावेत आणि त्यांनी प्रश्नांना दिलेली उत्तरे टेपरेकॉर्डर रिकॉर्ड करण्यात यावीत व त्यांच्या बसण्याची स्वतंत्र व्यवस्था असावी.
- ९) ज्यावेळी दृष्टीहीन मुलगा बऱ्याच वेळेपासून ब्रेलमध्ये लिहित असेल आणि ज्यामुळे त्याला थकवा जाणवत असेल अशावेळी त्यास काही काळ विश्रांती देण्यात यावी, तथापि ही वेळ सवलतीच्या एकूण वेळेपेक्षा जास्त नसावी.
- १०) ज्यावेळी ब्रेलवाचन, लेखन चाचणी असेल अशावेळी ब्रेललिपीतील चुकांबाबत गुण कमी करू नयेत. तसेच गरज असेल अशावेळी मौखिक पध्दतीने प्रश्नांची उत्तरे विचारून त्याला कितपत ज्ञान आहे याबद्दल चाचणी घेण्यात यावी. चित्र/आकृत्या/नकाशे याऐवजी पर्यायी प्रश्न देण्यात यावेत. वस्तुनिष्ठ प्रश्नांसाठी सुस्पष्ट सूचना देण्यात याव्यात.
- ११) ज्यावेळेस निबंधात्मक प्रश्न असतात आणि ते प्रश्न ब्रेलमध्ये लिहितात अशावेळी सदर प्रश्नावर गुणदान करतांना उत्तरे मोठ्या प्रमाणात लिहिलेले आहे हे न पाहता मुख्य मुद्द्यांवर (Key Points) वर लक्ष देण्यात यावे. महाविद्यालयाने याविषयीचा पत्रव्यवहार विद्यापीठाशी करणे अत्यावश्यक आहे.
- १२) प्रकल्पावर आधारित लेखी परीक्षेऐवजी तोंडी परीक्षा घेण्यात यावी.

(३) कुष्ठरोग निवारित (Leprosy Cured Persons) विद्यार्थ्यांसाठी सवलती :-

१. ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते किंवा जवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात यावे.
२. शिकत असलेल्या महाविद्यालयातच शरीराची योग्य स्थिती आणि बसण्याच्या व्यवस्थेसाठी अनुकूल तयार केलेले टेबल, टायपिंग मशीन, खुर्च्या यांची या विद्यार्थ्यांसाठी व्यवस्था करण्यात यावी. यासाठी संबंधित महाविद्यालयाने विद्यापीठाची मान्यता/पूर्वपरवानगी घ्यावी.
३. अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाली ; परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटल मध्ये दाखल व्हावे लागले तर अशा प्रसंगी विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करून त्यास पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.
४. विद्यार्थ्यांना लिहायला सोयीचे व्हावे यासाठी वेगळ्या प्रकारची पेन्सिल, पेन, ग्रीपर, संगणक देण्याची व्यवस्था उपलब्ध व्हावी.
५. गरजेनुसार लेखनिक घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.

(४) कर्णबधिर विद्यार्थ्यांसाठी (Hearing Impairment-deft and hard of hearing) सवलती :-

- १) प्रश्नाचे उत्तर अपेक्षित शब्दमर्यादेपेक्षा कमी शब्द मर्यादेत लिहिता येईल. दीर्घात्तरी प्रश्नांची उत्तरे मुद्यांमध्ये लिहिता येतील. दिर्घात्तरी प्रश्नांमध्ये मुख्य मुद्यांच्या अनुषंगाने (Key points) उत्तर लिहील्यास परिक्षकांनी उत्तरामध्ये थोडक्यात विषयाच्या अनुषंगाने माहिती/उत्तरे दिली आहेत का ते तपासून गुणदान करावे.
- २) या मुलांसाठी स्पेलिंग, व्याकरण, विरामचिन्हे या बाबतीत गुणदान कमी करण्यात येऊ नयेत.
- ३) सर्व विषयाच्या प्रश्नपत्रिकेमध्ये प्रश्नांची शब्दरचना सरळ व सोपी असावी. मौखिक मुल्यमापनासाठी लेखीचा पर्याय असावा.
- ४) आवश्यकता असल्यास अशा विद्यार्थ्यांना वाचनिक/ सूचक (Prompter) देण्यात यावा.
- ५) गरजेनुसार विद्यार्थ्यांला त्यास ह्या त्या भाषेत पेपरी लिहिण्याची परवानगी देण्यात यावी.

(५) लोकोमोटर डिसेबिलिटी अस्थिव्यंगासह (Locomotor Disability Including Orthopedic Disability), बहुविकलांगता (Multiple Disabilities) व सेरेब्रल पाल्सी (Cerebral Palsy) विद्यार्थ्यांसाठी सवलती :-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत तेच महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात यावे. शिकत असलेल्या महाविद्यालयातच शरीराची योग्य स्थिती आणि बसण्यासाठी अनुकूल असे तयार केलेले टेबल, टायपिंग मशीन, खुर्चा यांची या विद्यार्थ्यांसाठी व्यवस्था करावी लागेल. तथापि, यासाठी संबंधित महाविद्यालयाने विद्यापीठाची मान्यता/पूर्व परवानगी घ्यावी.
- २) ज्या विद्यार्थ्यांना आवश्यकता असेल त्यांना उत्तरपत्रिका टाईप करणे किंवा लिहिण्यासाठी तसेच पूर्ण प्रश्नपत्रिका किंवा प्रश्नपत्रिकेचा काही भाग लिहिण्यासाठी लेखनिक घेण्यास परवानगी देण्यात येईल. जर हे विद्यार्थी स्वतः प्रश्नपत्रिका सोडवत असताना मधेच थकले ; पुढे प्रश्नपत्रिका सोडवू शकत नाही असे वाटल्यास त्यांना महाविद्यालयातील प्रत्यक्ष अध्यापनाशी संबंध नसलेला कोणताही कर्मचारी लेखनिक म्हणून देता येईल. हा कर्मचारी या विद्यार्थ्यांने बोललेली भाषा समजू शकत असावा. या लेखनिकांची काळजीपूर्वक निवड करावी हा लेखनिक बहुविकलांग, सेरेब्रल पाल्सी, लोकोमोटर डिसेबिलिटी विद्यार्थी काय सांगतो ते समजून लिहू शकेल असा असावा.
- ३) आकृत्या, नकाशे, तक्ते इ. न काढण्यासाठी सवलत देय राहिल. याचे गुण त्या विद्यार्थ्यांला त्याचे प्रमाणात देण्यात यावेत.
- ४) प्रात्यक्षिक परीक्षेऐवजी या विद्यार्थ्यांना या विषयाची तोंडी परीक्षा/बहुपर्यायी उत्तरे असलेली लेखी परीक्षा (प्रात्यक्षिकांवर आधारित) देता येईल. तोंडी परीक्षेत प्रात्यक्षिकांवर आधारित प्रश्न विचारले जावेत.
- ५) या मुलांना अतिरिक्त सूचना किंवा संकेताची गरज भासते, तेव्हा परिक्षेच्या वेळी त्यांची बैठकीची वेगळी व्यवस्था करण्यात यावी.
- ६) अशा विद्यार्थ्यांच्या परीक्षासाठी तांत्रिक पध्दतीचा वापर करण्यात यावा. (उदा.संगणक व संगणक प्रणाली Voice Synthesizer)
- ७) प्रश्नाची प्रक्रिया जाणून घेण्यासाठी संप्रेषण बोर्ड (Communication Board) चा वापर करावा.
- ८) अनुकूलनशील साहित्य आणि उपकरणांचा वापर करू देण्यात यावा. उदा.पेन्सिल व ग्रीप्स.
- ९) हे विद्यार्थी जास्त दाब देऊन लिहितात त्यासाठी आवश्यकतेनुसार कागद/उत्तरपत्रिका जाड पानांची देण्यात यावी.

(६) शारिरीक वाढ खुंटणे (Dwarfism) :-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत तेच महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात येईल. शिकत असलेल्या महाविद्यालयातच शरीराची योग्य स्थिती आणि बसण्याच्या व्यवस्थेसाठी अनुकूल तयार केलेले टेबल, टायपिंग मशीन, खुर्च्या यांची या विद्यार्थ्यांसाठी व्यवस्था करावी. तथापि, यासाठी संबंधित महाविद्यालयाने विद्यापीठाची मान्यता/पूर्व परवानगी घ्यावी.
- २) लेखनिक घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ३) आवश्यकता असेल तर वाचनिक/सूचक घेण्याची परवानगी असावी.

(७) बौद्धिक अक्षम (मतिमंद/गतिमंद) (Intellectual Disability-Mentally challenged/ Slow Learners) :-

- १) विद्यार्थ्यांना आकृत्या, नकाशे, तक्ते इ. न काढण्याची सवलत देण्यात यावी. त्यासाठीचे गुण त्या विद्यार्थ्यांला त्याच प्रमाणात देण्यात यावेत.
- २) विद्यार्थ्यांना उत्तरपत्रिका टाईप करून वा लिहून देण्याची परवानगी प्रदान करण्यात यावी. त्यांना पूर्ण प्रश्नपत्रिका वा प्रश्नपत्रिकेचा काही भाग लिहिण्यासाठी लेखनिक घेण्यास परवानगी देण्यात येईल. हे विद्यार्थी स्वतः प्रश्नपत्रिका सोडवत असताना मध्येच थकले, पुढे प्रश्नपत्रिका सोडवू शकत नाही असे वाटल्यास त्यांना महाविद्यालयातील प्रत्यक्ष अध्यापनाशी संबंध नसलेला कोणताही कर्मचारी लेखनिक म्हणून घेता येईल. हा कर्मचारी या विद्यार्थ्यांने बोललेली भाषा समजू शकत असावा. या लेखनिकांची काळजीपूर्वक निवड करावी. हा लेखनिक अध्ययन अक्षम विद्यार्थी काय सांगतो ते समजून लिहू शकेल असा असावा.
- ३) प्रात्यक्षिक परीक्षेऐवजी त्या विद्यार्थ्यांना त्या विषयाची तोंडी परीक्षा/बहूपर्यायी उत्तरे असलेली लेखी परीक्षा (प्रात्यक्षिकांवर आधारित) देता येईल. तोंडी परीक्षेत प्रात्यक्षिकांवर आधारित प्रश्न विचारले जावेत.
- ४) या गटात मोडणाऱ्या अनेक विद्यार्थ्यांची कारक कौशल्ये अविकसित असतात याचा विचार करून त्यांना वेगळ्या प्रकारची पेन्सिल, पेन, ग्रीपर, गणकयंत्र वापरण्याची परवानगी द्यावी.
- ५) आवश्यकतेनुसार प्रौढ लेखनिक देण्यात यावा.

(८) मानसिक आजार (Mental Illness):-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते महाविद्यालय अथवा घराजवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात यावे.
- २) या विद्यार्थ्यांची परीक्षा वेगळ्या वर्गात घेण्यात यावी.
- ३) विद्यार्थी अचानक आक्रमक/हिंसक बनला तर परिस्थिती हाताळू शकेल असाच पर्यवेक्षक नेमावा.
- ४) लेखी परीक्षेऐवजी ऑडिओ/व्हीडीओ रेकॉर्डर वापरून मौखिक परीक्षा घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.

(९) स्वमग्न (Autism Spectrum Disorder) विद्यार्थ्यांसाठी सवलती :-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात यावे. त्यांच्या महाविद्यालयातच या मुलांसाठी विशेष तयार केलेले टेबल, टायपिंगमशीन, संगणक, गणकयंत्र, खुर्च्या यांची व्यवस्था करण्यात यावी.

- २) विद्यार्थ्यांना उत्तरपत्रिका टाईप करून वा लिहून देण्याची परवानगी देण्यात येईल. त्यांना पूर्ण उत्तरपत्रिका किंवा उत्तरपत्रिकेचा काही भाग लिहिण्यासाठी लेखनिक घेण्यास परवानगी देण्यात यावी. जर हे विद्यार्थी स्वतः प्रश्नपत्रिका सोडवत असताना मधेच थकले, पुढे प्रश्नपत्रिका सोडवू शकत नाहीत असे वाटल्यास, त्यांना महाविद्यालयातील प्रत्यक्ष अध्यापनाशी संबंध नसलेला कोणताही कर्मचारी लेखनिक म्हणून घेता येईल. हा कर्मचारी या विद्यार्थ्यांने बोललेली भाषा समजू शकत असावा. या लेखनिकांची काळजीपूर्वक निवड करावी. हा लेखनिक ऑटिस्टिक विद्यार्थी काय सांगतो ते लिहू शकेल असा असावा.
- ३) विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी त्याला खात्री वाटेल अशी व्यक्ती परीक्षा वर्गाजवळ उपस्थित रहाण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ४) विद्यार्थ्यांना आकृत्या, नकाशे/तक्ते इ. न काढण्याची सवलत देण्यात येईल. त्याचे गुण त्या विद्यार्थ्यांला त्या प्रमाणात देण्यात येतील.
- ५) प्रात्यक्षिक आणि प्रकल्प परीक्षेस विद्यार्थ्यांना या विषयाची तोंडी परीक्षा/बहूपर्यायी उत्तरे असलेली लेखी परीक्षा (प्रात्यक्षिकांवर आधारित) देता येईल. तोंडी परीक्षेत प्रात्यक्षिकांवर आधारित प्रश्न विचारले जावेत.
- ६) मौखिक मुल्यमापनासाठी लेखीचा पर्याय असावा.
- ७) आवश्यकतेनुसार प्रौढ लेखनिक देण्यात यावा.
- ८) आवश्यकतेनुसार वाचनिक/Prompter (सूचक) देण्यात यावा.
- ९) प्रश्नाचे उत्तर अपेक्षित शब्दमर्यादेपेक्षा कमी शब्द मर्यादेत लिहिता येईल. दिर्घोत्तरी प्रश्नाची उत्तरे मुद्यांमध्ये (Key Points) लिहिता येतील. दिर्घोत्तरी प्रश्नांमध्ये मुख्य मुद्यांच्या अनुषंगाने उत्तर दिल्यास परिक्षकांनी परिक्षेतील उत्तरामध्ये थोडक्यात विषयाच्या अनुषंगाने माहिती/उत्तरे दिली आहेत का ते तपासून गुणदान करावे.
- १०) या विद्यार्थ्यांची परीक्षा वेगळ्या वर्गात घेण्यात यावी.
- ११) अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाल्यास किंवा परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटलमध्ये दाखल व्हावे लागल्यास अशा विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करून त्यांना पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.
- १२) या गटात मोडणाऱ्या अनेक विद्यार्थ्यांची कारक कौशल्य अविकसित असतात. याचा विचार करून त्यांना वेगळ्या प्रकारची पेन्सिल, पेन, ग्रीपर, गणकयंत्र वापरण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- १३) अनिवार्य विषयाऐवजी (सायन्स, गणित इ.) विद्यार्थ्यांला त्याला झेपेल असा विषय निवडून परीक्षा देण्याची परवानगी देण्यात यावी.

(१०) स्नायुंची विकृती (Muscular Dystrophy)/ मेंदू व मज्जापेशी काठीण्य (Multiple Sclerosis) विद्यार्थ्यांसाठी सवलती :-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते किंवा जवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात यावे.
- २) अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाल्यास किंवा परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटलमध्ये दाखल व्हावे लागल्यास अशा विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करून त्यांना पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.

- ३) या विद्यार्थ्यांची बैठक व्यवस्था वेगळ्या वर्गात करावी. वेळ प्रसंगी स्पेशल पर्यवेक्षकाची नेमणूक करावी. परीक्षा विभाग प्रमुख, महाविद्यालयीन अधिकारी यांच्या परवानगीने आवश्यकता असेल तर परीक्षा हॉस्पिटल अथवा विद्यार्थ्यांच्या घरी घेण्यात यावी.
- ४) लेखी परीक्षेऐवजी ऑडिओ/व्हीडीओ रेकॉर्डर वापरून मौखिक परीक्षा घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.

(११) मज्जासंस्थेचे तीव्र आजार (Chronic Neurological Conditions) :-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते किंवा जवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात यावे.
- २) अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाल्यास किंवा परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटलमध्ये दाखल व्हावे लागल्यास अशा तर विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करून त्यांना पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.
- ३) या विद्यार्थ्यांची बैठक व्यवस्था वेगळ्या वर्गात करावी. वेळ प्रसंगी स्पेशल पर्यवेक्षकाची नेमणूक करावी. परीक्षा विभाग प्रमुख, महाविद्यालयीन अधिकारी यांच्या परवानगीने आवश्यकता असेल तर परीक्षा हॉस्पिटल अथवा विद्यार्थ्यांच्या घरी घेण्यात यावी.
- ४) लेखी परीक्षेऐवजी ऑडिओ/व्हीडीओ रेकॉर्डर वापरून मौखिक परीक्षा घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.

(१२) अध्ययन अक्षम (Specific Learning Disabilities) विद्यार्थ्यांसाठी सवलती :-

- १) विद्यार्थ्यांना आकृत्या, नकाशे, तक्ते इ. न काढण्यासाठी सवलत देण्यात यावी. सदरचे गुण त्या विद्यार्थ्यांला, त्या प्रमाणात देण्यात यावेत.
- २) विद्यार्थ्यांना उत्तरपत्रिका टाईप करून वा लिहून देण्याची परवानगी देण्यात येईल. त्यांना पूर्ण उत्तरपत्रिका किंवा उत्तरपत्रिकेचा काही भाग लिहिण्यासाठी लेखनिक घेण्यास परवानगी देण्यात येईल. जर हे विद्यार्थी स्वतः प्रश्नपत्रिका सोडवत असताना मधेच थकले, पुढे प्रश्नपत्रिका सोडवू शकत नाही असे वाटल्यास त्यांना महाविद्यालयातील प्रत्यक्ष अध्यापनाशी संबंध नसलेला कोणताही कर्मचारी लेखनिक म्हणून घेता येईल. हा कर्मचारी या विद्यार्थ्यांने बोललेली भाषा समजू शकत असावा. या लेखनिकांची काळजीपूर्वक निवड करावी. हा लेखनिक अध्ययन अक्षम विद्यार्थी काय सांगतो ते समजून लिहू शकेल असा असावा.
- ३) प्रात्यक्षिक आणि प्रकल्प परीक्षेस विद्यार्थ्यांना या विषयाची तोंडी परीक्षा/बहुपर्यायी उत्तरे असलेली लेखी परीक्षा (प्रात्यक्षिकांवर आधारित) देता येईल. तोंडी परीक्षेत प्रात्यक्षिकांवर आधारित प्रश्न विचारले जावेत.
- ४) या गटात मोडणाऱ्या अनेक विद्यार्थ्यांची कारक कौशल्ये अविकसित असतात. याचा विचार करून त्यांना वेगळ्या प्रकारची पेन्सिल, पेन, ग्रीपर, गणकयंत्र वापरण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ५) लेखी परीक्षेऐवजी ऑडिओ/व्हीडीओ रेकॉर्डर वापरून मौखिक परीक्षा घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ६) आवश्यकतेनुसार प्रौढ लेखनिक देण्यात यावा.
- ७) प्रश्नाचे उत्तर अपेक्षित शब्दमर्यादेपेक्षा कमी शब्द मर्यादेत लिहिता येईल. दिर्घोत्तरी प्रश्नाची उत्तरे मुद्यांमध्ये (Key Points) लिहिता येतील. अशा दिर्घोत्तरी प्रश्नांमध्ये मुख्य मुद्यांच्या

अनुषंगाने उत्तर लिहील्यास परिक्षकांनी उत्तरामध्ये थोडक्यात विषयाच्या अनुषंगाने माहिती/उत्तरे दिली आहेत का ते तपासून गुणदान करावे.

(१३) मेंदू व मज्जापेशी काठीण्य (Multiple Sclerosis) विद्यार्थ्यांसाठी सवलती :-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते किंवा जवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात यावे.
- २) अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाल्यास किंवा परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटलमध्ये दाखल व्हावे लागल्यास त्या विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करून त्यांना पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.
- ३) या विद्यार्थ्यांची बैठक व्यवस्था वेगळ्या वर्गात करावी. वेळ प्रसंगी स्पेशल पर्यवेक्षकाची नेमणूक करावी. परीक्षा विभाग प्रमुख, महाविद्यालयीन अधिकारी यांच्या परवानगीने आवश्यकता असेल तर परीक्षा हॉस्पिटल अथवा विद्यार्थ्यांच्या घरी घेण्यात यावी.
- ४) लेखी परीक्षेऐवजी ऑडिओ/व्हीडीओ रेकॉर्डर वापरून मौखिक परीक्षा घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.

(१४) भाषण (वाचा) व भाषा अक्षमत्व (Speech and Language Disability) असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी सवलती :-

- १) ज्यावेळेस निबंधात्मक प्रश्न असतात अशावेळी सदर प्रश्नावर गुणदान करतांना उत्तरे मोठ्या प्रमाणात लिहिलेले आहे हे न पाहता मुख्य मुद्यांवर (Key Points) वर लक्ष देण्यात यावे. महाविद्यालयाने याविषयीचा पत्रव्यवहार विद्यापीठाशी करणे अत्यावश्यक आहे.
- २) विद्यार्थ्यांना आकृत्या, नकाशे/तक्ते इ. न काढण्याची सवलत देण्यात यावी. त्याचे गुण त्या विद्यार्थ्यांला त्या प्रमाणात देण्यात यावेत अथवा त्यासाठी पर्यायी प्रश्न विचारण्यात यावेत.
- ३) अनिवार्य विषयाऐवजी (सायन्स, गणित इ.) विद्यार्थ्यांला त्यास झेपेल असा विषय निवडून परीक्षा देण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ४) तोंडी परीक्षा लेखी स्वरूपात स्वरूपाची परवानगी देण्यात यावी.

(१५) थॅलसेमिया (Thalassemia)/ कॅन्सर (Cancer):-

- १) महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते किंवा जवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात येईल. त्यांच्या महाविद्यालयातच या मुलांसाठी विशेष तयार केलेले टेबल, टायपिंग मशीन, खुर्च्याची व्यवस्था करण्यात यावी. तथापि, यासाठी संबंधित महाविद्यालयाने विद्यापीठाची मान्यता/पूर्व परवानगी घ्यावी.
- २) अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाल्यास किंवा परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटलमध्ये दाखल व्हावे लागले तर विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करून त्यांना पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.
- ३) इन्फेक्शनची शक्यता लक्षात घेऊन या विद्यार्थ्यांसाठी बैठक व्यवस्था वेगळ्या वर्गात करावी. वेळ प्रसंगी स्पेशल पर्यवेक्षकाची नेमणूक करावी व परीक्षा विद्यार्थ्यांच्या घरी घेण्यात यावी.
- ४) विद्यार्थ्यांना लिहावयाचे सोयीचे व्हावे यासाठी वेगळ्या प्रकारची पेन्सिल, पेन, ग्रीपर, संगणक देण्याची व्यवस्था उपलब्ध करावी.

- ५) गरज असल्यास त्यांना लेखनिक घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ६) विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी त्याला खात्री वाटेल अशी व्यक्ती परीक्षा वर्गाजवळ उपस्थित रहाण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ७) यापेक्षा वेगळ्या सोयी हव्या असतील तर पालक विषय शिक्षक, प्राचार्य व परीक्षा विभाग प्रमुख यांच्या समन्वयाने ठरविण्यात यावे.

(१६) हिमोफिलिया (Hemophilia):-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते किंवा जवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात येईल. त्यांच्या महाविद्यालयातच या मुलांसाठी विशेष तयार केलेले टेबल, टायपिंग मशीन, खुर्च्याची व्यवस्था करण्यात यावी. तथापि, यासाठी संबंधित महाविद्यालयाने विद्यापीठाची मान्यता/पूर्व परवानगी घ्यावी.
- २) अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाल्यास किंवा परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटलमध्ये दाखल व्हावे लागल्यास विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करून त्यांना पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.
- ३) इन्फेक्शनची शक्यता लक्षात घेऊन या विद्यार्थ्यांसाठी बैठक व्यवस्था वेगळ्या वर्गात करावी. वेळ प्रसंगी स्पेशल पर्यवेक्षकाची नेमणूक करावी व परीक्षा विद्यार्थ्यांच्या घरी घेण्यात यावी.
- ४) विद्यार्थ्यांना लिहावयाचे सोयीचे व्हावे यासाठी वेगळ्या प्रकारची पेन्सिल , पेन, ग्रीपर, संगणक देण्याची व्यवस्था उपलब्ध करावी.
- ५) गरज असल्यास त्यांना लेखनिक घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ६) विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी त्याला खात्री वाटेल अशी व्यक्ती परीक्षा वर्गाजवळ उपस्थित रहाण्याची परवानगी देण्यात यावी.
- ७) यापेक्षा वेगळ्या सोयी हव्या असतील तर पालक विषय शिक्षक, प्राचार्य व परीक्षा विभाग प्रमुख यांच्या समन्वयाने ठरविण्यात यावे.

(१७) सिकल सेल (Sickle Cell Disease):-

- १) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते किंवा जवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात येईल. त्यांच्या महाविद्यालयातच या मुलांसाठी विशेष तयार केलेले टेबल, टायपिंग मशीन, खुर्च्याची व्यवस्था करण्यात यावी. तथापि, यासाठी संबंधित महाविद्यालयाने विद्यापीठाची मान्यता/पूर्व परवानगी घ्यावी.
- २) अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाल्यास किंवा परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटलमध्ये दाखल व्हावे लागल्यास विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करून त्यांना पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.
- ३) इन्फेक्शनची शक्यता लक्षात घेऊन या विद्यार्थ्यांसाठी बैठक व्यवस्था वेगळ्या वर्गात करावी. वेळ प्रसंगी स्पेशल पर्यवेक्षकाची नेमणूक करावी व परीक्षा विद्यार्थ्यांच्या घरी घेण्यात यावी.
- ४) विद्यार्थ्यांना लिहावयाचे सोयीचे व्हावे यासाठी वेगळ्या प्रकारची पेन्सिल , पेन, ग्रीपर, संगणक देण्याची व्यवस्था उपलब्ध करावी.
- ५) गरज असल्यास त्यांना लेखनिक घेण्याची परवानगी देण्यात यावी.

६) विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी त्याला खात्री वाटेल अशी व्यक्ती परीक्षा वर्गाजवळ उपस्थित राहाण्याची परवानगी देण्यात यावी.

७) यापेक्षा वेगळ्या सोयी हव्या असतील तर पालक विषय शिक्षक, प्राचार्य व परीक्षा विभाग प्रमुख यांच्या समन्वयाने ठरविण्यात यावे.

(१८) ॲसिड ॲटॅक व्हिक्टिम (Acid Attack Victim) विद्यार्थ्यांसाठी सवलती :-

१) ज्या महाविद्यालयात हे विद्यार्थी शिक्षण घेत आहेत ते किंवा जवळचे महाविद्यालय या विद्यार्थ्यांना परीक्षेसाठी परीक्षा केंद्र म्हणून देण्यात यावे.

२) शिकत असलेल्या महाविद्यालयातच शरीराची योग्य स्थिती आणि बसण्यासाठी अनुकूल असे तयार केलेले टेबल, टायपिंग मशीन, खुर्च्या यांची या विद्यार्थ्यांसाठी व्यवस्था करण्यात यावी. तथापि, यासाठी संबंधित महाविद्यालयाने विद्यापीठाची मान्यता/पूर्व परवानगी घ्यावी.

३) अचानक उपचार करावे लागतील अशी स्थिती उत्पन्न झाल्यास किंवा परीक्षेच्या कालावधीतच उपचारासाठी हॉस्पिटलमध्ये दाखल व्हावे लागल्यास विद्यार्थ्यांच्या भविष्याचा विचार करुन त्यांना पुनःपरीक्षेची (Re-Exam) परवानगी देण्यात यावी. विषय शिक्षक, महाविद्यालयाचे प्राचार्य व परीक्षा विभागाचे प्रमुख यांनी यासाठी समन्वय साधावा.

४) विद्यार्थ्यांना लिहावयाचे सोयीचे व्हावे यासाठी वेगळ्या प्रकारची पेन्सिल , पेन, ग्रीपर, संगणक देण्याची व्यवस्था उपलब्ध करुन द्यावी.

५) गरज असल्यास त्यांना लेखनिक घेण्याची परवानगी द्यावी.

(१९) पार्किंसन्स (Parkinson's Disease):-

१) ज्यावेळेस निबंधात्मक प्रश्न असतात अशावेळी सदर प्रश्नावर गुणदान करतांना उत्तरे मोठ्या प्रमाणात लिहिलेले आहे हे न पाहता मुख्य मुद्द्यांवर(Key Points) वर लक्ष देण्यात यावे. महाविद्यालयाने याविषयीचा पत्रव्यवहार विद्यापीठाशी करणे अत्यावश्यक आहे.

२) विद्यार्थ्यांना आकृत्या, नकाशे/तक्ते इ. न काढण्याची सवलत देण्यात यावी. त्याचे गुण त्या विद्यार्थ्यांला त्या प्रमाणात देण्यात यावेत अथवा त्यासाठी पर्यायी प्रश्न विचारण्यात यावेत.

३) तोंडी परीक्षा लेखी स्वरूपाची परवानगी देण्यात यावी.

उपरोक्त नमुद वर्गवारीतील दिव्यांग विद्यार्थ्यां ज्या महाविद्यालयामध्ये शिक्षण घेत आहे त्या महाविद्यालयातील प्राचार्यांनी या शासन निर्णयामध्ये नमुद केलेल्या सर्व सवलती व सुविधा या विशेष गरजा असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मिळतील याची दक्षता घ्यावी. सदर शासन निर्णय राज्यातील उच्च व तंत्र शिक्षण विभागातर्गत येणाऱ्या सर्व विद्यापीठे व त्यांच्या संलग्नीत असणारी सर्व महाविद्यालये तसेच राज्यशासना मार्फत विशेष कायदान्वये स्थापन करण्यात आलेल्या सर्व स्वयं अर्थसहाय्यीत विद्यापीठांना लागू राहिल. सदर आदेशाची प्रभावी अंमलबजावणी होईल हे पाहण्याची जबाबदारी सर्व उपरोक्त नमुद विद्यापीठांची राहिल.

सदरहू शासन निर्णयाची तात्काळ प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०३०४१३१६२५२३०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

Siddharth
Kharat

Digitally signed by Siddharth Kharat
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Higher And
Technical Education Department, postalCode=400032,
st=Maharashtra,
2.5.4.20=6f8cb55012423727bace629e954713c1ec2962a9
ca9b999643170a56321cfd24, cn=Siddharth Kharat
Date: 2017.03.04 17:49:42 +05'30'

(सिध्दार्थ खरात)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अप्पर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. मंत्री, उच्च व तंत्रशिक्षण यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. राज्यमंत्री, उच्च व तंत्रशिक्षण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. अप्पर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
६. सर्व अकृषी विद्यापीठांचे कुलगुरु / कुलसचिव.
७. राज्यातील सर्व स्वयं अर्थसहाय्यीत विद्यापीठांचे कुलगुरु / कुलसचिव.
८. सर्व संचालक, उच्च व तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य.
९. उप सचिव, (विशि) (मशि) (तांशि) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१०. निवड नस्ती- विशि-३.